

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

LOKALNA UPRAVA ZA KVALITET ŽIVOTA GRAĐANA

Faza 2

OPĆINA TUZLA

IZVJEŠTAJ O KVALITETU ŽIVOTA ZA 2012./2013.
GODINU

Maj 2013

Projekat „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2” finansira Evropska unija
Stavovi izneseni u ovom dokumentu odgovornost su CCI i ni u kom slučaju ne predstavljaju stavove EU

SADRŽAJ

I UVOD	3
O Projektu.....	3
Pristup kvalitetu života	4
Pogled na evropsko mjerenje kvaliteta života	4
Metodologija	5
Opšti podaci o općini Tuzla.....	9
II KVALITET ŽIVOTA U OPĆINI TUZLA PO SETOVIMA INDIKATORA.....	10
1. Ekonomska situacija	10
2. Stanovanje i lokalno okruženje.....	14
3. Obrazovanje, zaposlenje i vještine.....	16
4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici.....	19
5. Zdravlje i zdravstvo	20
6. Infrastruktura	22
7. Životna sredina	23
8. Subjektivno bogatstvo.....	23
9. Uočeni kvalitet društva.....	25
III POREĐENJE MEĐU POSMATRANIM GRADOVIMA I OPĆINAMA	33
1. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po setovima indikatora objektivnog kvaliteta života.....	33
RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA.....	40
2. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po indikatorima subjektivnog kvaliteta života	41
RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA.....	44
IV ZAKLJUČAK.....	45
ANEKS I – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za općinu Tuzla.....	46
ANEKS 2 - Usporedne tabele subjektivnog i objektivnog kvaliteta života građana	52
ANEKS 3 – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korišćenih za mjerenje kvaliteta života	54

I UVOD

O Projektu

Centri civilnih inicijativa (CCI) su krajem 2010. godine započeli projekat „Lokalna uprava za kvalitet života građana – faza 2“, finansiran od strane Evropske unije, koji predstavlja svojevrsan unaprijeđeni nastavak prve projektne faze koja je trajala u periodu 2008. – 2010. god. Osnovni cilj projekta je da se unaprijedi kvalitet života građana u onim segmentima koji su u cjelosti i djelimično u nadležnosti i odgovornosti lokalne uprave, ili lokalna uprava realno može uticati na njihovo unaprijeđenje. Projekat je pokrenut u 14 općina BiH koje su izabrane na osnovu utvrđenih kriterijuma koji uključuju različit stepen razvijenosti, urbanu i ruralnu orijentaciju, i teritorijalnu raznolikost¹.

Nadgledanjem rada lokalnih vlasti i kreiranjem baze podataka sa rezultatima nadgledanja uspostavlja se praksa nezavisnog praćenja rada lokalnih vlasti u kontekstu kvaliteta života građana, ali i stvara osnova za kontinuirano praćenje trendova u kvalitetu života građana.

Načelnici općina i lokalna administracija generalno treba da pokažu više menadžerskih sposobnosti i da ulože više napora da unaprijede kvalitet života običnog čovjeka, u svakom pogledu. U tom smislu, kroz ovaj Projekat provodi se niz aktivnosti u ciljnim općinama, koje bi trebale rezultirati odgovornijim i transparentnijim radom lokalne uprave.

Ono što je posebno zanimljivo, dio aktivnosti biće usmjeren na pokretanje lokalnih kampanja, a u pravcu rješavanja problema na lokalnom nivou, koji budu identifikovani kroz pomenuti proces monitoringa lokalne uprave i kvaliteta života građana. U te kampanje biće uključeni građani i lokalne NVO, kojima će biti pružene i obuke da bi mogle nastaviti slične aktivnosti i nakon okončanja Projekta.

Pored navedenih aktivnosti, cilj je i revitalizovati neke stare i uspostaviti nove mehanizme učešća građana u javnom životu i procesu donošenja odluka, da bi se istovremeno povećala dvosmjerna komunikacija sa građanima, a ne samo jednosmjerna, kojom se građanima samo plasiraju već gotove odluke i informacije, bez traženja povratne informacije i mišljenja.

Projekat afirmiše direktno uključivanje građana između ostalog i kroz forume odgovornosti i budžetske fokus grupe. Na Forumima odgovornosti načelnici imaju priliku da javnosti prezentuju buduće planove i referišu šta su uradili tokom svog mandata, a građani imaju priliku da postave pitanja o aktuelnim problemima u svojoj zajednici.

Na budžetskim fokus grupama okupljaju se interesne skupine iz pojedinih oblasti gdje postoji određen problem, te se daju komentari na nacrt budžeta, u smislu izdvajanja neophodnih za rješenje određenog problema, ali se također evidentira postoje li mogućnosti da se npr. kroz donošenje ili izmjene javnih politika na lokalnom nivou sistemski riješe određeni problemi građana.

¹ Izabrane opštine su: Banja Luka, Tuzla, Novo Sarajevo, Mostar, Doboje, Pale, Foča, Trebinje, Bihać, Travnik, Široki Brijeg, Livno, Bijeljina i Zenica.

Obzirom da će se okončanim i ovim novim Projektom zaokružiti cjelokupan mandat aktuelnih lokalnih vlasti, ovaj i drugi izvještaji o kvalitetu života pomoći će građanima i pri donošenju odluke na narednim lokalnim izborima. Jedna od aktivnosti u tom periodu biće i praćenje predizborne kampanje u ciljnim općinama, odnosno realizacije obećanja datih u predizbornoj kampanji onih načelnika koji osvoje vlast na lokalnim izborima 2012. godine.

Pristup kvalitetu života

Kvalitet života je ključni koncept koji posljednjih godina ima sve veći značaj u području društvenih nauka. Zbog sveobuhvatne prirode, kvalitet života uzima u obzir objektivne uslove u kojima ljudi žive kao i subjektivnu ocjenu koju pojedinci donose o materijalnim sredstvima koja su im na raspolaganju zajedno sa njihovim stavovima prema društvu i perspektivom kvaliteta tog društva. Izučavanje kvaliteta života takođe nastoji da sakupi važne informacije i saznanja o raznim oblastima života kao i načinu na koji se ljudi ophode prema istima u vrijeme društvene promjene. Ovakav pristup omogućava značajan doprinos društvenoj politici, otkrivajući potrebe i manjkavosti brojnih područja kvaliteta života, i ističući nejednakost između društvenih grupa, što se može riješiti kroz ulaganja truda u društveni razvoj (MÆrginean, 2004).

Prednosti pristupa kvalitetu života (Fahez, Nolan and Whelan, 2003) leže u sljedećim karakteristikama koje su ključni dio pomenutog pristupa:

Kvalitet života se uglavnom usredsređuje na životne okolnosti pojedinaca tako što koristi mikro pristup. S ciljem rasvjetljavanja strukturalne pozadine, podaci se upotpunjuju informacijama koje se odnose na makro perspektivu stanja društva.

Kvalitet života je višedimenzijski koncept i obuhvata spektar životnih oblasti. Baš kao što se fokusira na opis i objašnjenja raznih oblasti života, ovaj pristup takođe istražuje vezu između oblasti kao što su: ekonomska situacija, zaposlenost, zdravlje i zdravstvena zaštita, porodica i domaćinstvo, obrazovanje i obuka, život u zajednici i društveno učešće.

Za mjerenje kvaliteta života koriste se obje vrste indikatora, subjektivni i objektivni. Na ovaj način dobija se objektivna slika uslova za život ali i subjektivna slika blagostanja i povrha toga, naglašava se veza između dva navedena aspekta. Svojevrsna karakteristika ovakvog pristupa je to što omogućava uvid u način na koji ljudi reaguju na objektivne okolnosti i kako se osjećaju povodom svojih života.

Pogled na evropsko mjerenje kvaliteta života

Prvo značajno istraživanje o kvalitetu života sprovedeno je 2003. godine u 28 država (25 država Evropske unije, dvije zemlje tada pristupnice - Bugarska i Rumunija, i zemlja kandidat – Turska). U svakoj državi je izabran reprezentativan uzorak ljudi. Oko 1.000 ljudi sa 18 i više godina je bilo ispitano u većini zemalja. Izuzetak su bile manje države – Kipar, Estonija, Luksemburg, Malta i Slovenija gdje je ispitano oko 600 građana.

Upitnici, sastavljeni od strane istraživačkog konzorcijuma, sadržavali su pitanja o raznim životnim oblastima sa naglaskom na zaposlenost i radne uslove, stanovanje, porodicu,

društveno i političko učešće, kvalitet društva, te subjektivno bogatstvo. Prvu obradu podataka sproveo je Istraživački centar u Berlinu (WZB). Dodano je nekoliko makro indikatora s ciljem pronalaženja i analiziranja veze između individualnih izvještaja (npr. primanja domaćinstva) i društvenog stanja cijele države (npr. BDP po glavi stanovnika).

Istraživanje o kvalitetu života predstavlja prvi pokušaj velikih razmjera da se istraži kvalitet života u širokom spektru država, naglašavajući izazove sa kojima se suočava EU u kontekstu proširenja.

Ovo istraživanje pružilo je jedinstvenu priliku poređenja kvaliteta života u evropskim državama prije i poslije pristupanja, budući da je novi talas evropskog istraživanja o kvalitetu života planiran za početak 2007, kada je novi broj zemalja već imao dovoljno „staža“ u Uniji. Istraživanje je stvorilo istinitu sliku objektivnih, kao i subjektivnih aspekata života u proširenoj EU. Ipak, postojala su i ograničenja u prikupljanju podataka. Iako uzorak od oko 1000 ispitanika po zemlji pruža generalni profil populacije, nije bio dovoljan za detaljnije analize podgrupa kao što su doseljenici ili samohrane porodice. Štaviše, široki spektar tema na koje se odnosi upitnik jeste veoma bitna karakteristika istraživanja, ali je ipak nedovoljan za neku dublju analizu pomenutih tema. Pojedini vidovi kvaliteta života su izmjereni mnogo manjim skupom indikatora nego što je inače potrebno u visoko specijalizovanim istraživanjima. Međutim, osnovni adut ovog istraživanja je što pruža uvid u glavne aspekte kvaliteta života, obuhvatajući oboje, objektivno i subjektivno gledište.

Upravo ovakav, i objektivni i subjektivni pristup, bio je uzor dizajniranju metodologije praćenja i mjerenja kvaliteta života u ciljnim općinama u BiH.

Metodologija

U prvoj fazi Projekta CCI je u dva navrata objavio izvještaje o stanju kvaliteta života u ciljnim općinama, međutim ključni nedostatak bio je nepostojanje sistema vrednovanja indikatora i pretvaranja svih dobijenih pokazatelja u numeričke pokazatelje kojima bi se u konačnici mogle rangirati općine, odnosno kako bi im mogao biti dodijeljen indeks kvaliteta života. Iako su, radi različite veličine općina i broja stanovnika, svi pokazatelji pretvarani u vrijednosti u odnosu na broj stanovnika i procentne vrijednosti, bilo je moguće rangirati općine samo prema jednom indikatoru, ali ne i u zbirnom rezultatu. Takođe, nedostajao je segment ličnog (ne)zadovoljstva građana pojedinim oblastima kvaliteta života.

Radi otklanjanja ovih problema i unaprjeđenja procesa praćenja kvaliteta života u ciljnim općinama, u drugoj projektnoj fazi, CCI je pristupio Centru za kvalitet iz Kragujevca, sa zahtjevom za unaprjeđenje alata za mjerenje kvaliteta života. Tim Centra za kvalitet na čelu sa prof. dr Slavkom Arsovskim, kreirao je metodologiju mjerenja kvaliteta života, koja je u smislu setova indikatora koji su se posmatrali bila usklađena sa evropskom praksom mjerenja kvaliteta života. Metodologija se bazirala na prikupljanju podataka kroz anketni upitnik, i prikupljanju podataka od relevantnih institucija koje istima raspolažu (općine, javne ustanove i preduzeća, zavodi za statistiku i zapošljavanje, itd.). Takođe, vrednovanje indikatora bilo je jednostavnim matematičkim formulama svedeno na indeksne vrijednosti, čime su se stvorile

pretpostavke za jasnija poređenja dobijenih parametara, kako po horizontali tako i po vertikali, odnosno i među posmatranim općinama, a i unutar jedne općine tokom dužeg vremenskog perioda.

a) Metodologija prikupljanja podataka

Primarni izvor informacija za jedan dio indikatora bili su razni zvanični dokumenti² koje su objavljivale lokalne uprave i druge institucije, korespodencija sa kontakt osobama u općinama i javnim preduzećima koje su dostavljale odgovore na postavljena pitanja, zabilješke sa praćenja sjednica SO/OV, te drugi analitički izvještaji rađeni u proteklom periodu. Sekundarni izvor informacija bili su podaci objavljivani u medijima i internet prezentacijama lokalnih uprava i javnih preduzeća, te podaci zavoda za statistiku RS i FBiH, zavoda za zapošljavanje i entitetskih i kantonalnih MUP-ova.

Drugi dio podataka prikupljen je anketnim upitnikom koji je proizveo Centar za kvalitet, u saradnji sa CCI projektnim timom. Anketni upitnik sadržavao je ne samo ona pitanja koja su se odnosila na zadovoljstvo građana pojedinim oblastima kvaliteta života, nego i sva ona pitanja koja su trebala da posluže za indeksno izražavanje pojedinih indikatora, a do čijih vrijednosti nije bilo moguće doći direktnim putem. Npr, projektni tim ustanovio je da općinske i druge službe ne raspolažu bitnim podacima (ni egzaktnim niti procjenom) kao što su struktura vlasništva i površina stambenog prostora, prihodi domaćinstva, procjena siromaštva, te niz drugih pokazatelja. Takođe, bitan podatak u ocjeni ekonomskog stanja ne postoji na lokalnom nivou, a to je bruto domaći proizvod (BDP), pa je za potrebe ovog izvještaja korišćena formula za procjenu BDP-a na općinskom nivou preuzeta od Federalnog zavoda za razvoj.

Svi prikupljeni podaci softverski su obrađeni da bi iz njih bilo moguće izvesti numeričke pokazatelje u indeksnom formatu, po zahtjevu definisanog alata za mjerenje kvaliteta života.

b) Socio-demografske i druge odlike uzorka anketiranja

Veličina uzorka stratifikovana je i kvotirana na osnovu procjene broja stanovnika ciljnih općina, a da bi se zadovoljio osnovni kriterijum da statistička greška bude manja od 10%. Svaka općina je jedan stratum, a stratumi nisu, kao što je to uobičajeno, u potpunosti proporcionalni veličini općine nego su definisane kvote od 80 do 120 ispitanika, zavisno od veličine općine/grada. Na taj način smo izbjegli da iz malih općina imamo suviše malo ispitanika i da zaključivanje i poređenje rezultata sa većim općinama bude nepouzđano. Ukupno je anketiran 1.381 ispitanik u 14 ciljnih općina i gradova. Ključni princip bio je slučajni uzorak, uz poludirigovanu komponentu koja se ogledala kroz predefinisani odnos muškaraca i žena, te ruralnu i urbanu orijentaciju ispitanika.

c) Vremenski okvir

² Službeni glasnici, budžeti opština, Izvještaji i programi rada, odluke, zaključci, rješenja, te strategije razvoja i druge studije

Prikupljanje podataka iz institucija vršeno je krajem 2012. i početkom 2013. godine, a kao referentna datumska tačka korišćen je 31.12.2012. godine, za one podatke koji se izražavaju i dostupni su jednom godišnje ili jednom u 6 mjeseci. Dio podataka prikupljen anketnim istraživanjem proveden je u aprilu 2013. godine. Međutim, veoma značajan dio podataka i informacija bitnih za narativni dio izvještaja o kvalitetu života građana i rada lokalne uprave prikupljan je tokom cijele 2012. godine kroz kontinuirano praćenje rada lokalnih vlasti i društvenih dešavanja na području ciljnih gradova i općina.

d) Uočeni problemi u radu

Problemi u radu tokom prikupljanja podataka, istraživanja i izrade izvještaja bili su raznoliki. Sporost dostavljanja nekih traženih informacija, dostavljanje nepreciznih, uopštenih ili netačnih informacija, čak i skrivanje informacija, različiti podaci iz različitih izvora po istom parametru, te maglovite i neprecizne stavke u budžetima općina, bile su osnovne prepreke.

Iako je projektni tim veliki napor uložio za jasno definisanje anketnog upitnika, te isti uspješno testirao na području općine Bijeljina, uočen je niz problema tokom provođenja ankete. Različita percepcija pojmova korišćenih pri ispitivanju, ali i drugi praktični problemi pratili su istraživače u njihovom radu, što je tražilo dodatni vremenski angažman i napor u adekvatnim pojašnjenjima upita koji su se postavljali. Razlika između kvaliteta vode i kvaliteta sistema vodosnabdijevanja, razlika u razumijevanju pitanja vezanih za zadovoljstvo infrastrukturu u smislu da li je ispitanik koji odgovara korisnik određene oblasti infrastrukture, ili kao neko ko nije korisnik (npr grijanje, gradski vodovod) može dati odgovor na postavljeno pitanje, samo su neke od prepreka na koje se nailazilo. Slično je bilo i sa razumijevanjem ispitanika ocjene kvaliteta centralnog grijanja, pa smo u sredinama gdje ne postoji sistem (daljinskog) centralnog grijanja putem centralne toplane, ipak dobijali odgovore o njegovom kvalitetu, kao što je slučaj u Širokom Brijegu, Trebinju, Mostaru i Bihaću. Ustanovljeno je da su u ovim slučajevima ispitanici pojam centralnog grijanja percipirali kao sopstveno centralno grijanje koje imaju instalirano u svom domaćinstvu.

Procenat odbijanja ispitanika da učestvuju u anketi kretao se od 10% pa čak i do 40%. Zanimljiv broj ispitanika odustao je tokom samog ispitivanja. Međutim, relativno je veliki broj odgovora „ne znam“ i „odbija“ na pojedina pitanja, obično kod onih pitanja gdje ispitanici u stvari nisu konzumenti pojedine oblasti društvenog života, npr kultura, sport, kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana, ili gdje je trebalo odgovoriti na tzv. osjetljiva pitanja kao što su mjesečna primanja domaćinstva, da li j domaćinstvo bilo u dugu, i sl.

Pored toga, za pouzdaniji analitički prikaz potrebno je bilo uzeti u obzir i različite nadležnosti koje imaju lokalne uprave u RS i FBiH, obzirom na postojanje srednjeg nivoa vlasti u FBiH.

e) Metodologija vrednovanja indikatora

A – Najprije su definisane dimenzije kvaliteta života:

1. Ekonomski aspekt
2. Socijalni aspekt
3. Aspekt životne sredine
4. Aspekt naučnog i tehnološkog razvoja

Vrednovanje kvaliteta života u općinama urađeno je sa prve tri dimenzije³.

B – Definisanje setova indikatora po dimenzijama kvaliteta života

Kreirana je prosta tabela sa definisanjem ranga i vrijednosti setova indikatora objektivnog kvaliteta života. Rangovi za setove indikatora su određeni na osnovu istraživanja i dobre prakse drugih, pre svega, razvijenih zemalja (EU, SAD, Engleska i Novi Zeland)

Maksimalna vrijednost indeksa objektivnog kvaliteta života je 80, jer se ocjena pojedinačnih indikatora svodila na raspon od 1 do 10, a time i setova indikatora svođenjem na vrijednost 10. Rang seta indikatora daje konkretan uticaj tog seta na indeks kvaliteta života (dato u zadnjoj koloni setova indikatora (na primer $14,4 \cdot x/50$). Takođe, moguće je za maksimalnu vrijednost indeksa kvaliteta života uzeti i 1 (kakvi se prikazi uglavnom daju kod mjerenja kvaliteta života za države po nekim postojećim metodologijama), a to se dobija preko jednostavne proporcije $1 \cdot y/80$, gde je y izračunata vrijednost kvaliteta života za neku nižu jedinicu posmatranja, u našem slučaju za općinu.

C – Izračunavanje vrijednosti setova indikatora

(1) Prvo su definisani indikatori koji ulaze u svaki set indikatora. Indikatori unutar jednog seta mogu da budu izlistani u većem ili manjem broju, zavisno od različitih faktora, prvenstveno dostupnosti potrebnih podataka za njihovo izračunavanje, ali i realnih raspoloživih resursa i kapaciteta koji diktiraju do koje mjere je moguće ići u dubinu svakog seta indikatora.

(2) Pribavljanje informacija za svaki pojedinačni indikator vršeno je u obliku podobnom za numeričko izražavanje. Dio informacija dobijen je u kvantitativnim, a dio u kvalitativnim iskazima.

(3) Uređivanje vrijednosti indikatora da budu pogodni za ekspertske ocjenjivanje i statističku obradu.

(4) Statistička obrada dobijenih podataka i informacija

(5) Dodjeljivanje numeričkih za dobijene kvantitativne vrijednosti (od 1 do 10) i utvrđivanje prosječne vrijednosti ocjene za svaku općinu pojedinačno.

(6) Dodjeljivanje rangova i vrijednosti za svaki kvalitativni iskaz (primjer u tabeli)

³ Aspekt naučnog i tehnološkog razvoja u potpunosti je izostavljen iz istraživanja, obzirom da je doprinos lokalnih zajednica u BiH minimalan i zanemarljiv kada je u pitanju ova oblast

Indikator	Kvalitativni iskaz					
Subjektivno ekonomsko naprezanje	Veoma lako	Lako	Prilično lako	Sa poteškoćama	Teško	Sa velikim teškoćama
Rang/vrijednost	10	8,2	6,4	4,6	2,8	1

Nakon dodjeljivanja vrijednosti, izračunata je ocjena za svaki indikator pojedinačno, i samu općinu.

Maksimalna vrijednost za svaki indikator je 10, minimalna 1.

Dobijene vrijednosti indikatora se svode na vrijednost 10, a preko jednostavnog odnosa datog u svim tabelama setova indikatora (zavisno od broja indikatora za svaki set: npr – $9,6 \cdot x/30$; $13,6 \cdot x/40$; itd, pogledati Aneks 1.)

D – dobijanje indeksa objektivnog kvaliteta života

Indeks kvaliteta života se dobija prostim zbirom dobijenih vrijednosti setova indikatora i može da iznese maksimalno 80 poena za općinu. Kao što je ranije pojašnjeno, ovo se može svesti na skalu od 0 do 1.

E – indeks subjektivnog kvaliteta života

Subjektivni indeks kvaliteta života temelji se na kvantitativnim ocjenama zadovoljstva ispitanika pojedinim komponentama kvaliteta života, na skali od 1 do 10. Maksimalna ukupna vrijednost indeksa subjektivnog kvaliteta života je 30, a princip izračunavanja je isti kao i za objektivni indeks kvaliteta života.

Opšti podaci o općini Tuzla

Geografski Općina Tuzla pripada regiji Sjeveristočne Bosne i tradicionalno je bila njeno sjedište. Administrativno ona pripada Tuzlanskom kantonu u Federaciji BiH te shodno tradiciji ima ulogu njegovog administrativnog, privrednog, kulturnog i svakog drugog središta. Površina Općine Tuzla je oko 303 km², a prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku na tom području živi oko 132.000 stanovnika (131.778 prema podacima Federalnog zavoda za statistiku). Ovaj broj stanovnika čini preko ¼ (jedne četvrtine) populacije cijelog Tuzlanskog kantona. Tuzla se nalazi na sjeveroistoku BiH, a prostire se na 239 metara nadmorske visine. Nalazi se na padinama planine Majevica, a okružena je planinama Ozren, Konjuh, te Javornik. Reljef upotpunjuju rijeke Jala i Spreča.

Zahvaljujući geografskom položaju Tuzla je dobro povezana, kako sa drugim dijelovima BiH, tako i sa susjednim zemljama. Dugi niz godina Tuzla je poznata kao veliko nalazište soli i uglja, a u privredi općine/općine značajno učestvuju i druge djelatnosti, poput hemijske industrije, elektro industrije, građevinarstva, mašinogradnje itd. Razvojni prioriteti su pokretanje novih djelatnosti, poput informaciono-komunikacione tehnologije, farmaceutske industrije, turizma, kreativne industrije i slično.

II KVALITET ŽIVOTA U OPĆINI TUZLA PO SETOVIMA INDIKATORA

1. Ekonomska situacija

Ukupno planirani prihodi u budžetu općine Tuzla za 2012. godinu u iznosu od 59.750.127 KM ostvareni su u iznosu od 50.251.856 KM ili 84,10% u odnosu na ukupno planirane. Od ukupno ostvarenih sredstava, nakon pokrića deficita iz ranijih perioda, za finansiranje javnih rashoda u 2012. godini, raspoređeno je 49.571.566 KM. Po izradi završnog računa za 2012. godinu, utvrđen je deficit u Budžetu u iznosu od 297.515 KM. Pokriće deficita planira se iz ostvarenih tekućih prihoda u 2013. godini. Ostvareni višak prihoda na posebnom računu u iznosu od 828.178 KM bit će raspoređen za finansiranje rashoda posebnog računa u iznosu od 44.357 KM, a iznos od 783.821 KM rasporedit će se za projekte koji su planirani iz kreditnih sredstava, a nisu završeni u 2012. godini.

U 2012. godini, Općini Tuzla, odobren je kredit od strane Razvojne banke FBiH u iznosu od 6.010.974 KM. Iskorištena sredstva u 2012. godini iznose 5.227.153 KM, a utrošena su na:

- Izgradnju nadvožnjaka na sjevernoj saobraćajnici (Paviljon-Džindić džamija)-Projekat I
- Izgradnja trećeg jezera na kompleksu Panonskih jezera-Projekat IV i V
- Izgradnja i rekonstrukcija sjeverne saobraćajnice-Projekat II
- Rekonstrukcija gradskih igrališta i parkova-Projekat III

Ostala sredstva koja se nisu realizovala u 2012. godini u iznosu od 783.821 KM, biće raspoređena u 2013. godini za završetak navedenih projekata.

Budžet općine Tuzla za 2013. godinu usvojen je 27.03.2013. godine, a planiran je u iznosu od 54.360.760 KM.

Plan 2010.	Ostvarenje 2010.	Plan 2011.	Ostvarenje 2011.	Plan 2012.	Ostvarenje ⁴ 2012.	Plan 2013.
44.137.651 KM	39.033.145 KM	42.614.893 KM	37.696.099 KM	59.750.127 KM	50.251.856 KM	54.360.760 KM

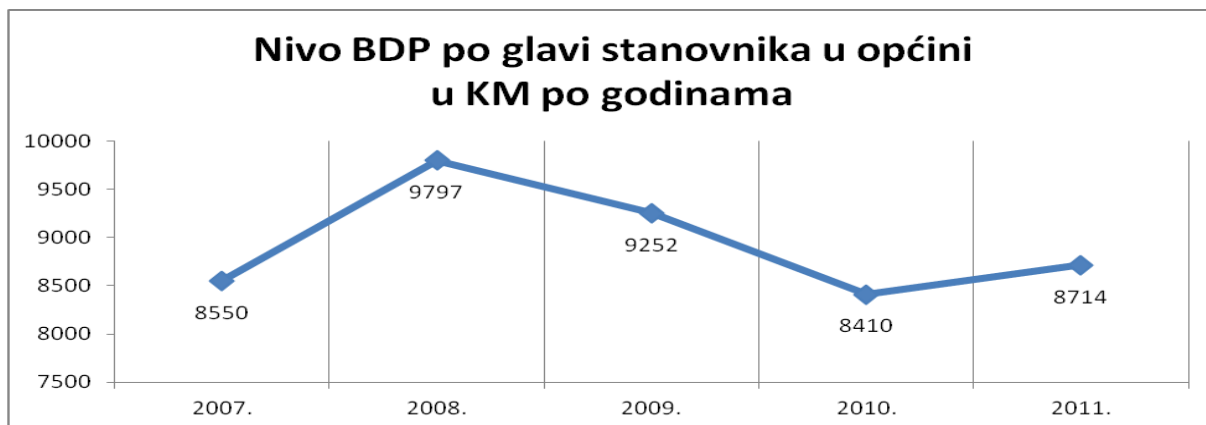
Pregled budžeta općine Tuzla 2010.-2013. godine

⁴ Uporedna analiza strukture ukupnih ostvarenih sredstava u budžetu za 2012. u odnosu na ostvarenje strukture ukupnih sredstava u budžetima ranijih godina nije moguća iz razloga što je općina Tuzla od 01.01.2012. prešla na trezorski način poslovanja, tako da je sama metodologija prikazivanja ostvarenih prihoda drugačija.

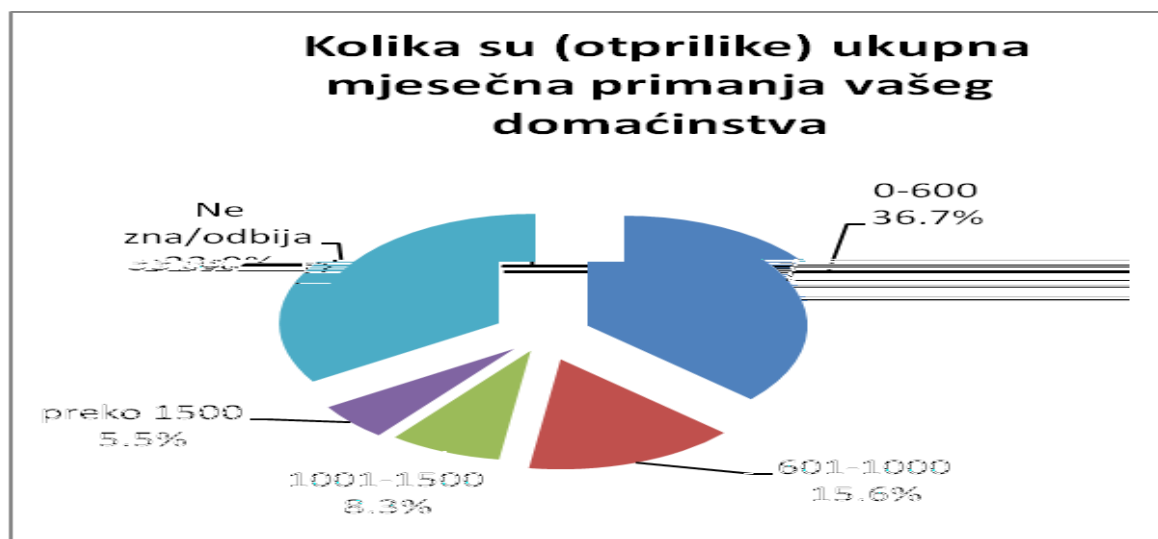
1.1. Nivo prihoda

Nivo BDP po glavi stanovnika u općini

U 2011. godini BDP u općini Tuzla iznosio je 8.714 KM⁵ po glavi stanovnika. Prema procijenjenim podacima BDP po stanovniku u FBiH za 2011. godinu iznosio je 5.723 KM⁶, u Tuzlanskom kantonu 4.984 KM⁷, a u BiH 6.684 KM⁸, što znači da je BDP po stanovniku općine Tuzla iznad kantonalnog, entitetskog i državnog prosjeka.

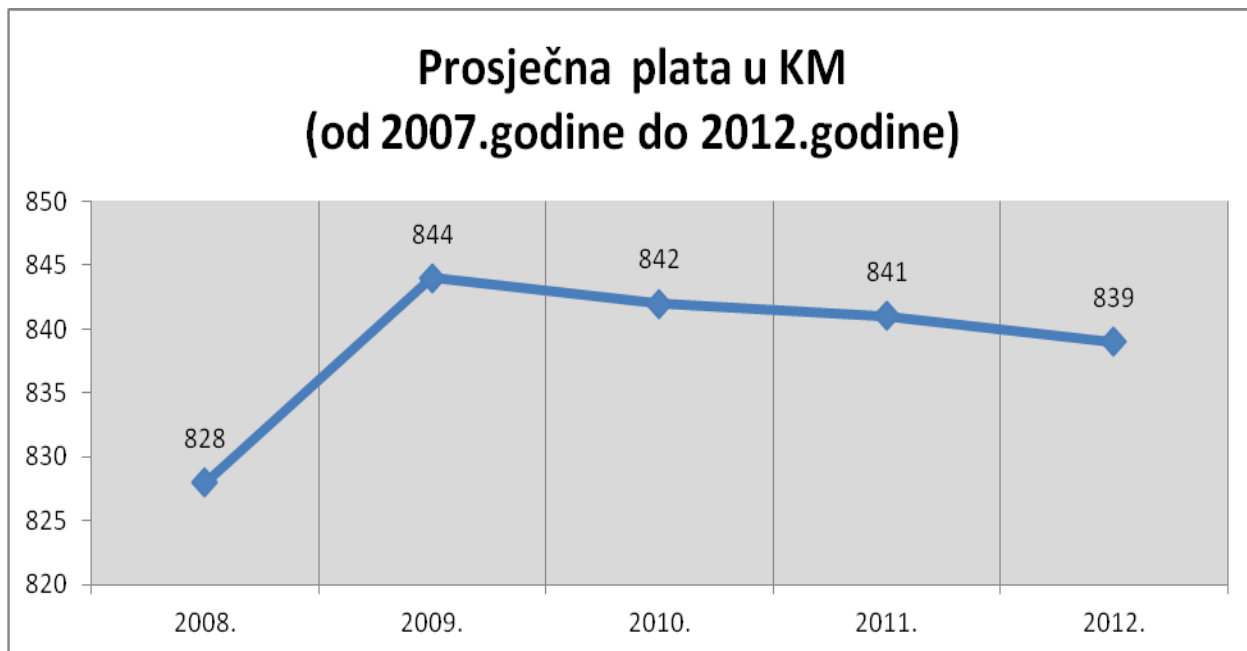

Prema rezultatima ankete prosječan prihod po domaćinstvu u općini Tuzla iznosi 750 KM, to jeste, Tuzla se našla među općinama sa najmanjim prihodima po domaćinstvu, pored nje tu su Bihać, Trebinje, Foča i Doboje. Prosječna primanja po domaćinstvu na nivou BiH prema istraživanju su 947 KM. Nešto više od jedne trećine ispitanika odgovorilo je da njihova mjesečna primanja ne prelaze 600 KM, dok svega 8,3% ispitanih domaćinstava ima primanja između 1.000 KM i 1.500 KM.

⁵ Federalni zavod za programiranje razvoja; Makroekonomski pokazatelji po kantonima za

Prosječna plata u općini Tuzla u 2012. godini iznosila je 839 KM⁹. U posljednje četiri godine prosječna plata u općini Tuzla gotovo da se ništa nije promijenila, tačnije smanjila se za 5 KM, dok su troškovi života iz mjeseca u mjesec u porastu.¹⁰

1.2. Nivo siromaštva

Nivo siromaštva se prema primijenjenoj metodologiji u istraživanju, predstavlja kao procenat domaćinstva čiji su mjesečni prihodi ispod 60% od prosječnih mjesečnih primanja po domaćinstvu u BiH, odnosno ispod 570 KM. Takvih domaćinstava u općini Tuzla prema rezultatima istraživanja ima 36,7%. U poređenju sa ostalih 14 posmatranih općina, Tuzla je na 3 mjestu po siromaštvu. Ispred nje su se našle Zenica sa 38% i Bihać sa 42%.

Na teritoriji Općine postoji jedna Javna kuhinja "Imaret" Tuzla. U njoj se svakodnevno priprema oko 3.500 obroka za socijalno ugrožene građane Tuzlanskog kantona. Skoro 70% pripremljenih obroka u ovoj instituciji dijeli se ugroženim građanima općine Tuzla dok se preostali dio odvozi u druge općine. U samoj općini Tuzla hrana se dijeli na sedam punktova (u mjesnim zajednicama) i to oko 2.500 obroka svakodnevno. Iz budžeta za 2012. godinu za rad javne kuhinje izdvojeno je 210.000 KM, isti iznos bio je izdvojen iz budžeta 2011. godine, kao i 2010. godine.

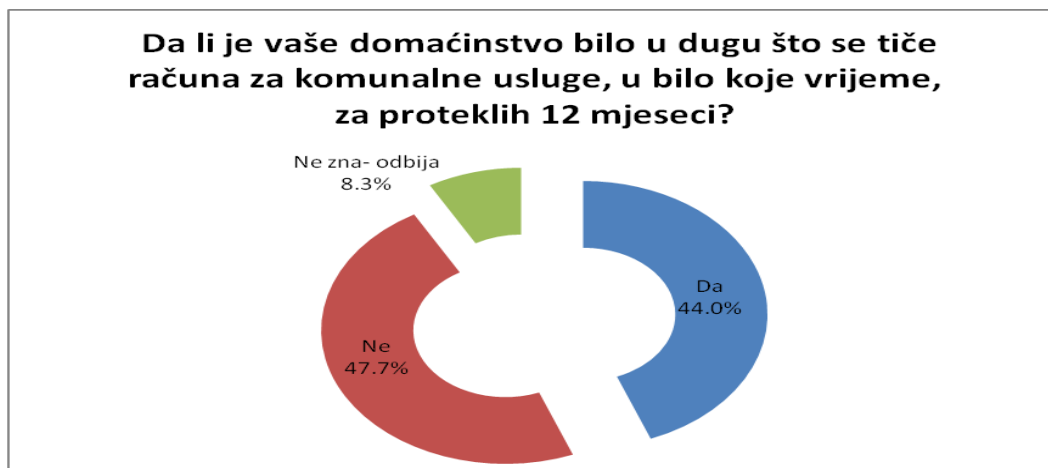
⁹ Federalni zavod za statistiku FBiH

¹⁰ Federalno ministarstvo trgovine - Izvjestaji o promjeni cijena u FBiH

<http://www.fmt.gov.ba>

1.3. Dugovi domaćinstva

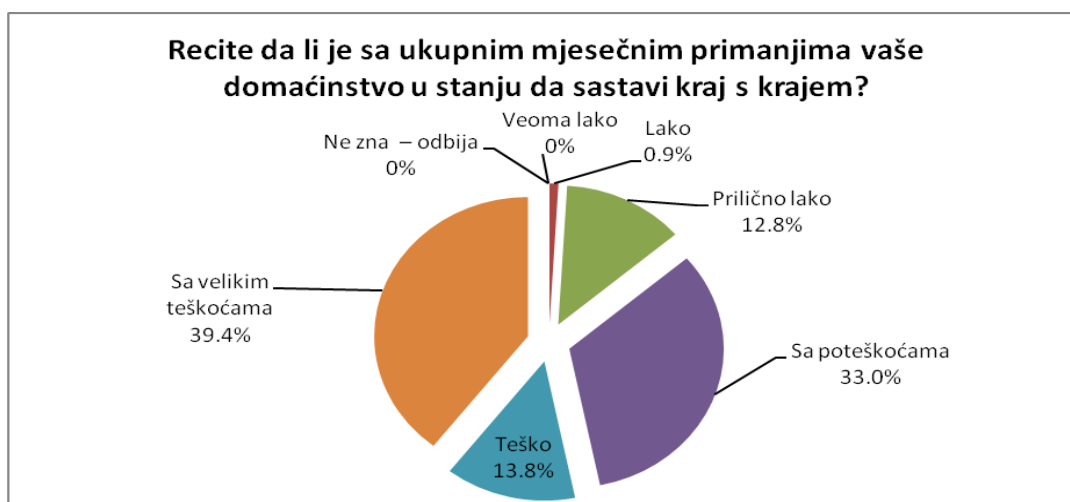
Nešto manje od jedne polovine ispitanika na pitanje „Da li je vaše domaćinstvo u proteklih godinu dana bilo u dugu što se tiče računa za komunalne usluge, kao što su voda, struja?“, odgovorilo je da nije, odnosno da redovno plaća račune. Interesantan podatak je da su najurednije platiše upravo penzioneri čija primanja rijetko kad prelaze 400 KM.

1.4. Subjektivno ekonomsko naprezanje

Teškoće domaćinstava da sastave kraj s krajem

Čak dvije trećine ispitanika odgovorilo je da ima problema da izdrži do kraja mjeseca sa trenutnim primanjima. Ovaj podatak i ne čudi s obzirom da se prosječna plata u poslednjih 5 godina gotovo nije mjenjala, a prihodi po domaćinstvu su među najmanjima u odnosu na 14 posmatranih općina.

1.5. Prioriteti u općini

U istraživanju ispitanicima je ponuđeno da među sljedećim oblastima izaberu 3 koji bi trebale biti ključni prioriteti lokalne uprave: putna infrastruktura, projekti podsticaja zapošljavanju, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, unapređenje komunalnih usluga, uređenje zelenih površina i rekreativnih kapaciteta, ulaganja u sportsku infrastrukturu i razvoj sporta. Prema mišljenju ispitanika tri najvažnija pitanja kojima općina treba da da prioritet su:

- projekti podsticaja zapošljavanja,
- socijalna zaštita,
- zdravstvena zaštita.

Odgovori koje su građani općine Tuzla dali su isti kao u većini drugih općina, što je i razumljivo ako uzmemo u obzir izuzetno lošu ekonomsku i socijalnu situaciju u cijeloj državi, kao i visoku stopu nezaposlenosti. U općini Tuzla broj nezaposlenih se u protekle 4 godine povećao za 10%. Ove tri stvari su u međusobnoj uzročno-posledičnoj vezi, te stoga i ne iznenađuje zbog čega baš ova tri pitanja da budu prioritet. Sa povećanjem broja nezaposlenih, povećava se i broj socijalno ugroženih, to jeste povećava se broj onih bez ikakvih primanja. Važno je napomenuti da nisu samo nezaposleni davali ove odgovore, naime polovina zaposlenih ispitanika nije sigurna da li će ostati na svom radnom mjestu u narednih 6 mjeseci, te su i oni navodili iste odgovore.

2. Stanovanje i lokalno okruženje

2.1. Vlasnička struktura

Status posjeda po općinama

U općini Tuzla čak 93,3% ispitanika odgovorilo je da živi u stambenom prostoru koji je u njegovom vlasništvu ili vlasništvu nekog člana porodice. Odnosno 5% ispitanika žive kao podstanari, dok se 1,7 % nije izjasnilo.

2.2. Životni prostor

Prema rezultatima ankete površina kuće/stana u kvadratnim metrima po domaćinstvu u općini Tuzla iznosi 69 m², odnosno po članu domaćinstva 28 m², Uporedimo li to sa prosjekom za 14 posmatranih općina koji za površinu stana po domaćinstvu iznosi 72 m², a po članu domaćinstva 24,6 m², zapažamo da je općina Tuzla ispod prosjeka po domaćinstvu, a iznad prosjeka po članu domaćinstva, u prilog čemu govori podatak da je općina Tuzla jedna od dvije općine sa najmanjim brojem članova po domaćinstvu.

Najveći broj ispitanika, njih 45%, je odgovorilo da živi u stambenom prostoru površine od 51-70 m², ni jedan ispitanik nije odgovorio da živi u stambenom prostoru površine od 10-30 m².

Kolika je površina stambenog prostora u kome živite?	
10-30 m2	

3. Obrazovanje, zaposlenje i vještine

3.1. Zaposlenost i nezaposlenost

a) Zaposlenost

Broj zaposlenih na području općine Tuzla zaključno sa 31.12.2012. godine iznosio je 32.098¹¹, što znači da na 1 zaposlenu osobu dolazi 4,1 stanovnika, odnosno 24,4 % od ukupnog stanovništva je zaposleno. U odnosu na 2011. godinu bilježi se blagi pad broja zaposlenih.

Godina	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Broj zaposlenih	32.282	32.143	32.313	32.971	32.178	32.098

Pregled broja zaposlenih po godinama

b) Nezaposlenost

Prema podacima Federalnog Zavoda za zapošljavanje broj nezaposlenih koji aktivno traže posao na teritoriji općine Tuzla na dan 31.12.2012. godine iznosio je 20.210, što znači da je 15,3% od ukupnog stanovništva nezaposleno. Primjećuje se porast broja nezaposlenih iz godine u godinu, u odnosu na 2011. godinu ovaj broj je porastao za 903.

2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
18.801	19.035	17.740	18.169	18.510	19.307	20.210

Pregled broja nezaposlenih po godinama¹²

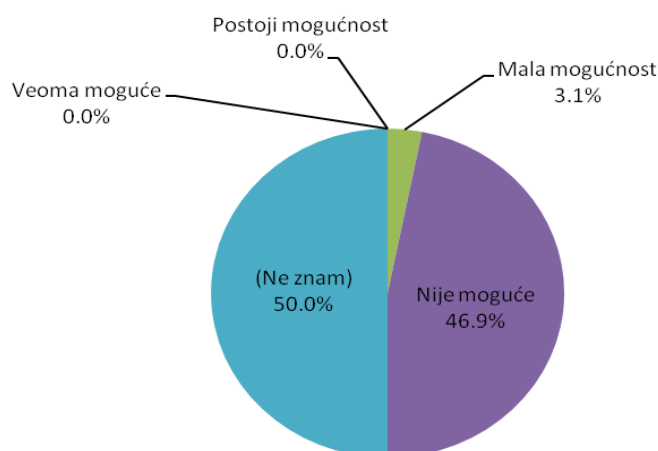
3.2. Uočena sigurnost posla

Nešto manje od jedne polovine ispitanika na području općine Tuzla odgovorilo je da nije moguće da izgube posao u narednih 6 mjeseci. U poređenju sa drugim posmatranim općinama Tuzla je na drugom mjestu što se tiče sigurnosti posla. Ispred nje je općina Novo Sarajevo gdje se 51,6% ispitanika izjasnilo da nije moguće da ostanu bez posla.

¹¹ Federalni zavod za statistiku FBiH

¹² Federalni zavod za statistiku

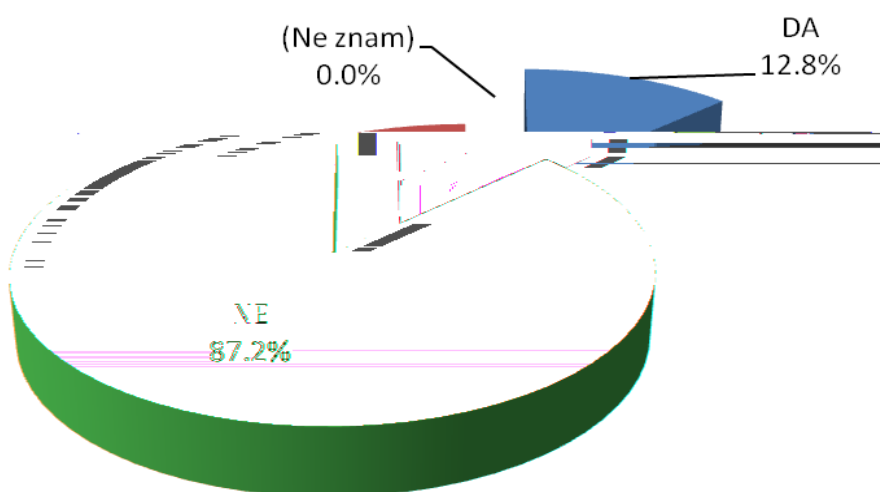
Da li je moguće da izgubite posao u narednih šest mjeseci?

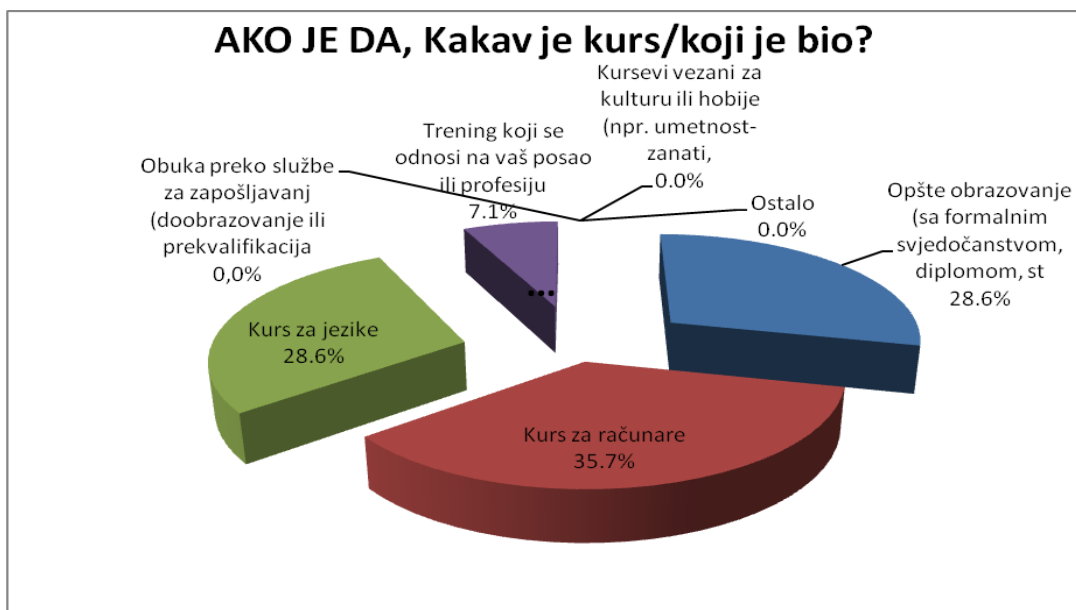
3.3. Obrazovanje i vještine

Na pitanje „Da li ste imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku u bilo koje vrijeme tokom prošle godine?“, čak 87,2% ispitanika sa područja općine Tuzla odgovorilo je negativno.

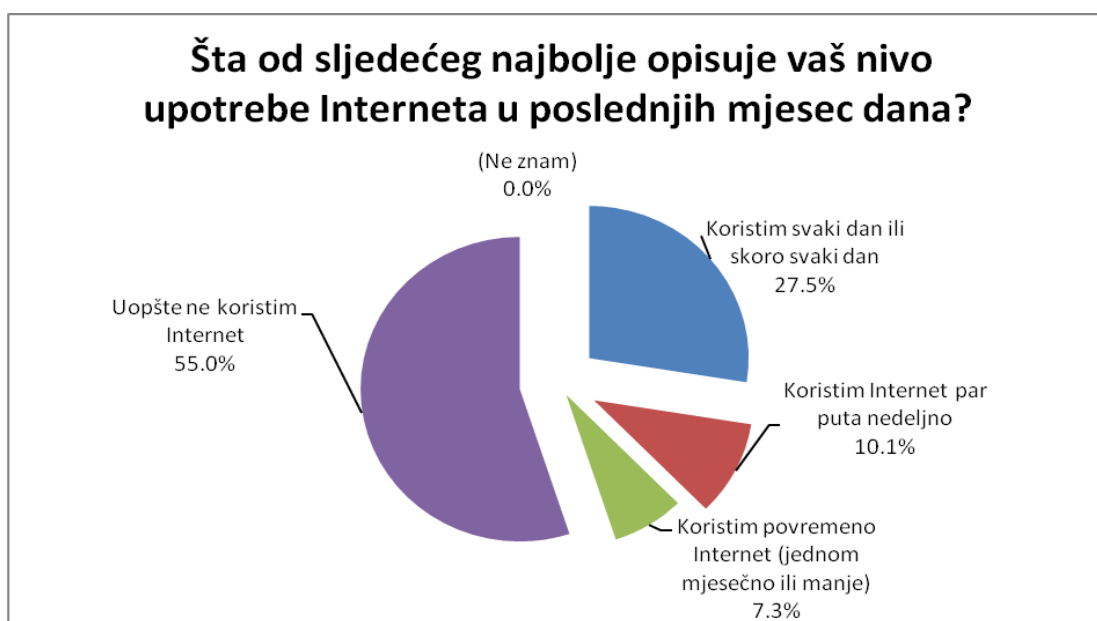
Da li ste imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku u bilo koje vrijeme tokom prošle godine?

Od malog broja onih koji su imali neku vrstu doobrazovanja ili obuku tokom prošle godine, najviše njih, oko dvije trećine, završilo je kurs za računare ili jezike.

Dok nešto manje od jedne trećine ispitanika internet koristi svaki dan ili skoro svaki dan, polovina ispitanika općine Tuzla uopšte ne koristi internet. Ovakvi rezultati se podudaraju sa određenim procjenama prema kojima je polovina stanovnika u BiH informatički nepismena. U grafikonu koji slijedi dat je precizniji prikaz korišćenja interneta na području općine Tuzla:

3.4. Izdvajanje iz budžeta za obrazovanje

Na području općine Tuzla postoji jedna JU za predškolski odgoj i obrazovanje "Naše dijete" Tuzla, u čijem sastavu su 12 obdaništa (objekata) koji djeluju. Tokom prošle godine za smještaj djece korišteno je 10 objekata.

Osnovno, srednje i visoko obrazovanje su u isključivoj nadležnosti Tuzlanskog kantona. Inače, u općini Tuzla postoji 27 osnovnih centralnih škola sa 12 područnih škola, te 16 srednjih škola. U skladu s tim, općina izdvaja sredstva samo za predškolsko obrazovanje i stipendije učenika.

U Tuzli postoji i Univerzitet. Tokom 2011. godine, bivša kasarna "Husein kapetan Gradašćević" zvanično je postala Kampus Univerziteta u Tuzli. Kampus obuhvata 12.000 kvadratnih metara korisnog prostora za koji je već napravljena skica za idejni projekat. Osposobljavanje Kampusa će se vršiti u tri faze. Prva faza je preseljenje fakulteta koji trenutno oskudijevaju sa prostorom, a to su: Ekonomski fakultet, Pravni fakultet, Akademija dramskih umjetnosti, neki od odsjeka Filozofskog fakulteta. Druga faza je adaptacija postojećih kapaciteta i treća faza je izgradnja potrebnih objekata za potrebe rada Univerziteta u Tuzli.

Iz općinskog budžeta u 2012. godini za obrazovanje izdvojeno je ukupno 2.626.411 KM, što predstavlja 5,3% od ukupnog budžeta općine za tu godinu. Tokom 2012. godine za stipendije iz općinskog budžeta izdvojeno je 70.800 KM.

4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici

4.1. Demografske promjene

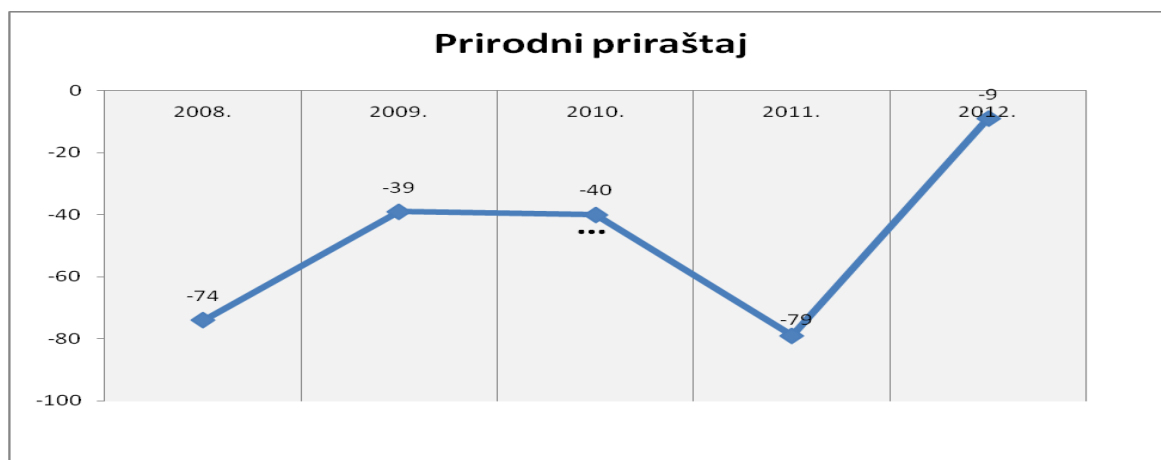
Prema poslednjoj procjeni Federalnog Zavoda za statistiku ukupan broj stanovnika u općini Tuzla iznosio je 131.778 stanovnika. Posmatrajući procjene broja stanovnika po godinama koje daje Zavod, uočavamo da se broj stanovnika iz godine u godinu povećava, i u proteklih 5 godina taj broj se povećao za 314. Ovaj podatak kada se posmatra uporedno sa prirodnim priraštajem općine Tuzla, djeluje nelogično jer je prirodni priraštaj već pet godina negativan. Međutim, to se objašnjava činjenicom da je migracioni saldo općine Tuzla pozitivan, tj. iako umire više ljudi nego što se rodi, još uvijek se više njih doseli u Tuzlu nego što je napusti.

Godina	Ukupno
2008.	131.464
2009.	131.640
2010.	131.718
2011.	131.768
2012.	131.778

Broj stanovnika općine Tuzla po godinama¹³

¹³ Federalni zavod za statistiku

Prirodni priraštaj općine Tuzla za 2012. godinu iznosio je -9, iako je i dalje negativan, došlo je do skoka u odnosu na prošlu godinu, kada je prirodni priraštaj bio -79.

4.2. Broj osoba po domaćinstvu

Prema rezultatima istraživanja, prosječan broj članova domaćinstva općine Tuzla je 2,47 što je manje od prosjeka za BiH koji iznosi 2,95. Nešto više od jedne trećine ispitanika odgovorilo je da njihovo domaćinstvo broji 2 člana. Prema rezultatima ankete, gotovo da i nema domaćinstava koja se sastoje od 5 i više članova.

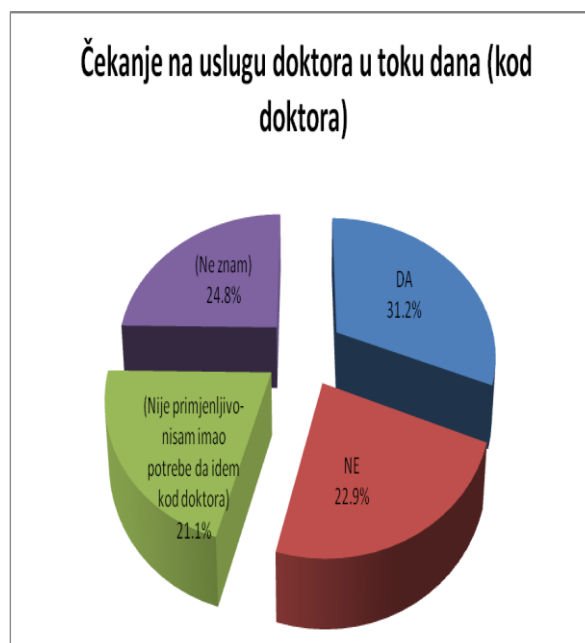
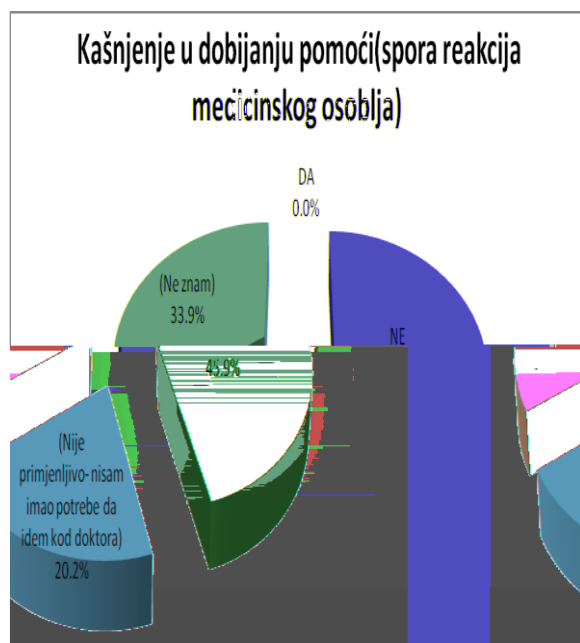
Uključujući i vas koliko osoba živi u ovom domaćinstvu?							
1	2	3	4	5	6	7	8
14.7%	45.0%	25.7%	11.9%	0.0%	1.8%	0.9%	0.0%

5. Zdravlje i zdravstvo

U sprovedenom istraživanju, dio koji se odnosi na zdravlje i zdravstvo, bio je podijeljen u dvije grupe pitanja. Prva grupa pitanja se odnose na kvalitet zdravstvenih usluga, odnosno da li su ispitanici imali problema kao što je kašnjenje u dobijanju pomoći i čekanje na uslugu doktora u toku dana. Druga grupa pitanja se odnose na pristupnost zdravstvenim ustanovama, to jeste da li su ispitanici imali problema da stignu do doktora, kao što su udaljenosti od ambulate ili troškovi odlaska kod doktora. S obzirom da je primarna zdravstvena zaštita organizovana kroz timove porodične medicine i ambulate, navedeni problemi trebalo bi da su svedeni na minimum.

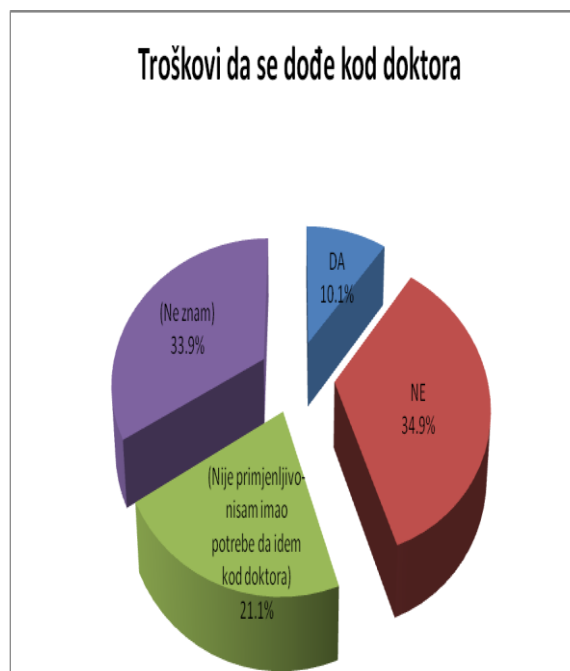
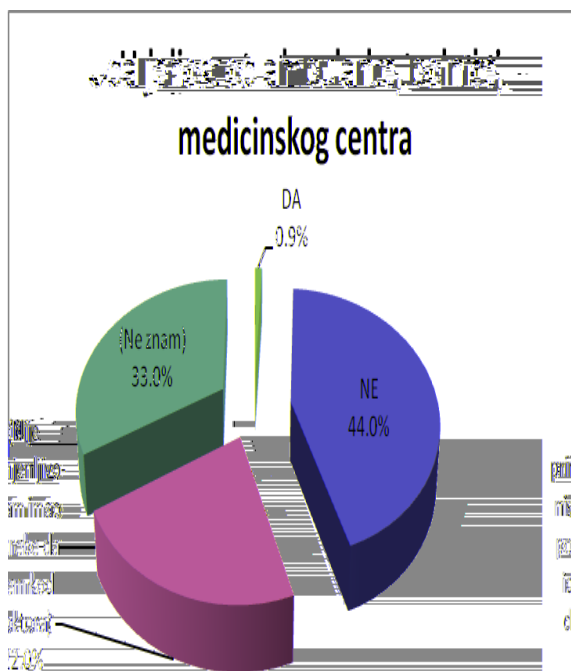
5.1. Kvalitet zdravstvenih usluga

Ni jedan ispitanik nije odgovorio da je imao problema što se tiče kašnjenja u dobijanju pomoći, odnosno da medicinsko osoblje nije reagovalo na vrijeme. Što se tiče čekanja na uslugu doktora u toku dana jedna trećina ispitanika je odgovorila da je imala taj problem prilikom odlaska kod ljekara.

5.2. Pristupnost zdravstvenim ustanovama

Većina ispitanika nije imala poteškoća da stigne do ljekara.

5.3. Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Broj ljekara zaposlenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u općini Tuzla na dan 31.12.2012. godine iznosio je 199. Uporedimo li to sa brojem stanovnika u općini, dobijemo da 1 ljekara dolazi 662 stanovnika, što općinu Tuzlu stavlja na drugo mjesto među posmatranim općinama. Bolji od nje je Mostar gdje na 1 ljekara dolazi 551 stanovnik. U ostalim općinama je mnogo gora situacija, postoje lokalne zajednice gdje na 1 ljekara dolazi čak 1.338 stanovnika, kao što je slučaj kod općine Bihać, ali i mnogo drugih gdje na 1 ljekara dolazi više od 1.000 stanovnika, kao što su Livno, Travnik, Doboje, Pale, Zenica i Bijeljina.

5.4. Izdvajanje iz budžeta za zdravstvo

Na prostoru općine Tuzla, za pružanje zdravstvenih usluga građanima, postoji jedan Dom zdravlja i to JZU Dom zdravlja sa poliklinikom „Dr. Mustafa Šehović“. Dom zdravlja Tuzla obavlja primarnu zdravstvenu zaštitu putem timova porodične medicine, laboratorija, službe za radiološku dijagnostiku, službe za hitnu medicinsku pomoć, kao i službe u zajednici.

Sekundarna zdravstvena zaštita struktuirana je na kontonolnom novu i uglavnom se implemntira kroz Univerzitetsko klinički centar Tuzla, te izvjestan broj privatnih poliklinika. U ovakvoj organizaciji građani Općine Tuzla imaju povoljniju poziciju u odnosu na ostale stanovnike kantona.

Kada je riječ o izdvajanju iz budžeta općine za zdravstvo, važno je napomenuti da je zdravstvo, u Federaciji BiH u nadležnosti kantonalnog nivoa vlasti. Kantoni su zaduženi za finansiranje i uspostavljanje zdravstvene zaštite. Općina Tuzla je iz budžeta za 2012. godinu za zdravstvo izdvojila 10.000 KM, odnosno 0,02% od budžeta.

6. Infrastruktura

6.1. Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom

Od ispitanika je zatraženo da izraze (ne)zadovoljstvo postojećom infrastrukturom po oblastima. Više od polovine ispitanika zadovoljno je električnom mrežom i vodom za piće, skoro polovina grijanjem, a oko jedne trećine ispitanika internetom i kanalizacijom. Građani općine Tuzla, što se tiče infrastrukture, najmanje su zadovoljni putevima i ulicama. Precizna distribucija odgovora data je u tabeli koja slijedi:

Infrastruktura	Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom			
	Zadovoljan	Djelimično zadovoljan	Nezadovoljan	Ne znam/bez odgovora
El. mreža	56.9%	42.2%	0.9%	0.0%
Voda za piće	59.6%	39.4%	0.9%	0.0%
Kanalizacija	32.1%	60.6%	7.3%	0.0%
Grijanje	46.8%	50.5%	2.8%	0.0%
Školski objekti	12.8%	56.0%	6.4%	24.8%
Zdravst. objekti	11.0%	59.6%	10.1%	19.3%
Putevi i ulice	6.4%	28.4%	45.9%	19.3%
Internet	37.6%	11.0%	1.8%	49.5%

7. Životna sredina

7.1. Životna sredina u lokalnom okruženju

Žalbe ispitanika na probleme životne sredine po oblastima stanovanja

Većina ispitanika općine Tuzla, njih oko dvije trećine nije imalo razloga da se žali na postojanje divljih deponija, kao ni na buku i zagađenje vazduha. Detaljnija distribucija odgovora data je u tabeli koja slijedi.

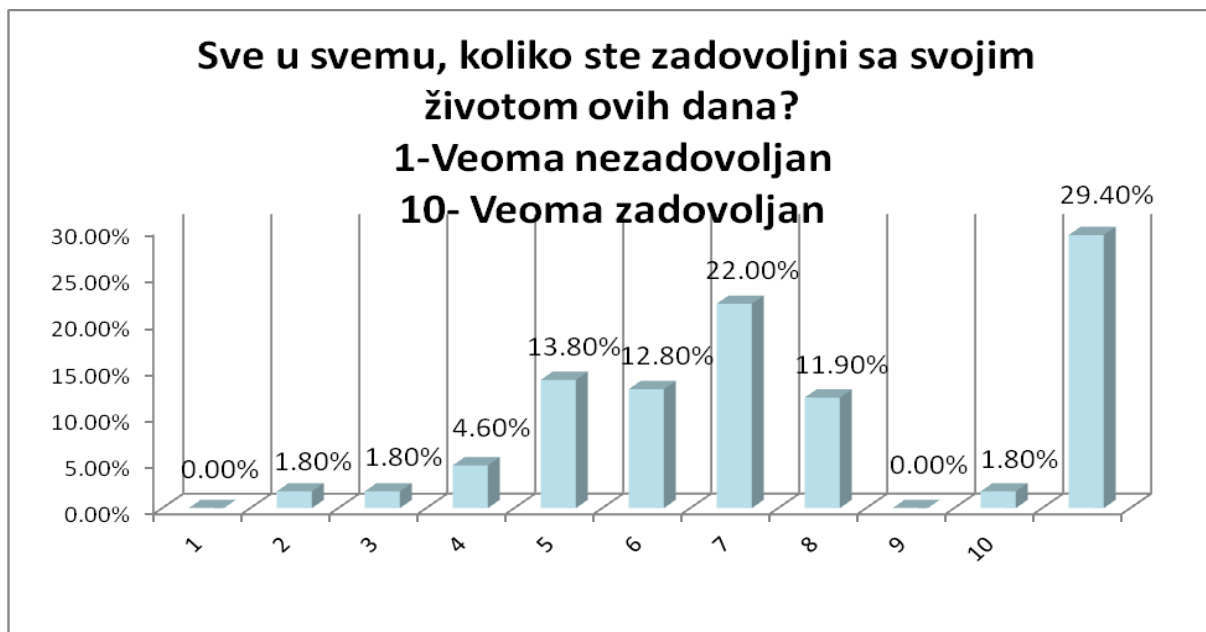
Da li imate razloga, da se žalite na neki od sljedećih problema?	Veoma mnogo razloga	Mnogo razloga	Neki razlozi	Nema razloga	(Ne znam)
Buka	0.9%	8.3%	31.2%	57.8%	1.8%
Zagađenje vazduha	1.8%	0.9%	37.6%	58.7%	0.9%
Divlje deponije	2.8%	2.8%	32.1%	61.5%	0.9%

8. Subjektivno bogatstvo

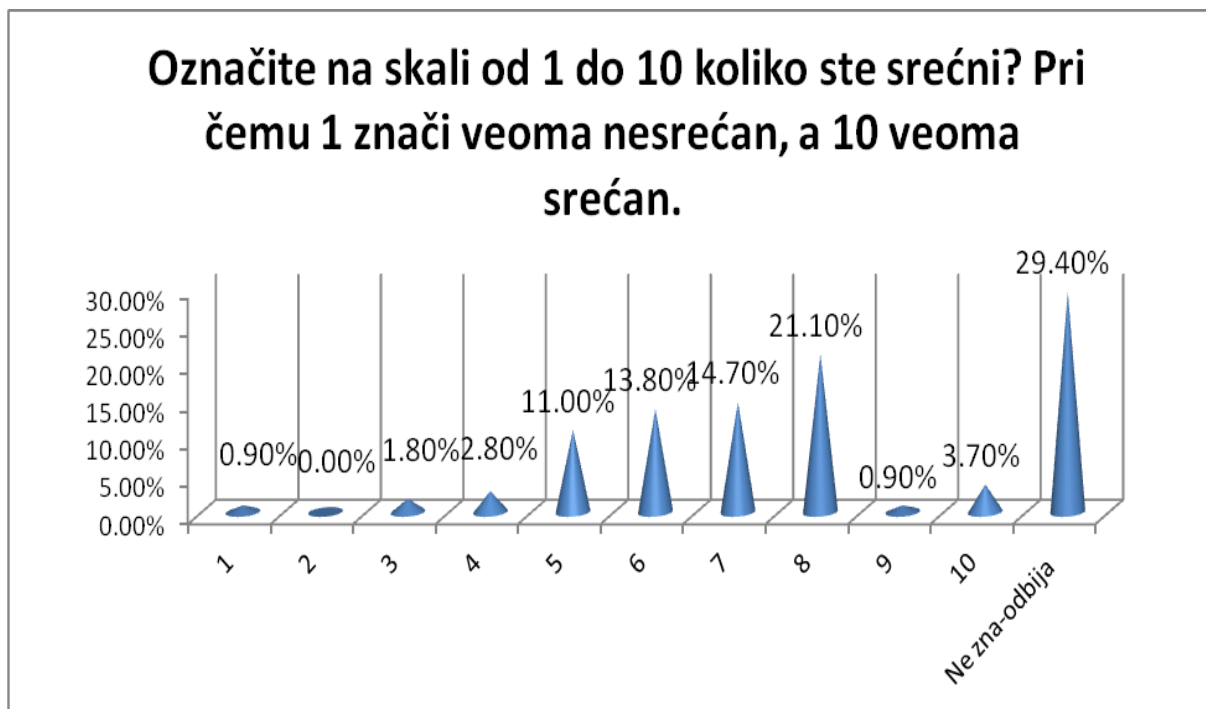
U okviru subjektivnog kvaliteta života, ispitanicima je bio ponuđen niz kategorija koje su trebali ocijeniti na skali od 1 do 10, a tiču se zadovoljstva životom generalno, pojedinim komponentama zadovoljstva životom, i osjećajem lične sreće. Preciznija distribucija ocjena data je u paragrafima koji slijede.

8.1. Zadovoljstvo životom

Prosječna ocjena koju su građani Tuzle dali za zadovoljstvo životom je 6,25 što općinu Tuzla stavlja među 3 općine čiji građani su najnezadovoljniji svojim životom. Nezadovoljniji su građani Mostara sa prosječnom ocjenom 5,42, te građani Bihaća sa 6,12, prosječna ocjena za zadovoljstvo životom među posmatranim općinama je 6,70.

Prosječna ocjena koju su građani Tuzle dali kao odgovor na pitanje koliko ste srećni je 6,68 što je ispod prosjeka za BiH koji iznosi 6,83. Među 14 posmatranih općina kada je sreća u pitanju Tuzla se našla na 5. mjestu.

8.2. Komponente zadovoljstva životom

Zadovoljstvo po oblastima života

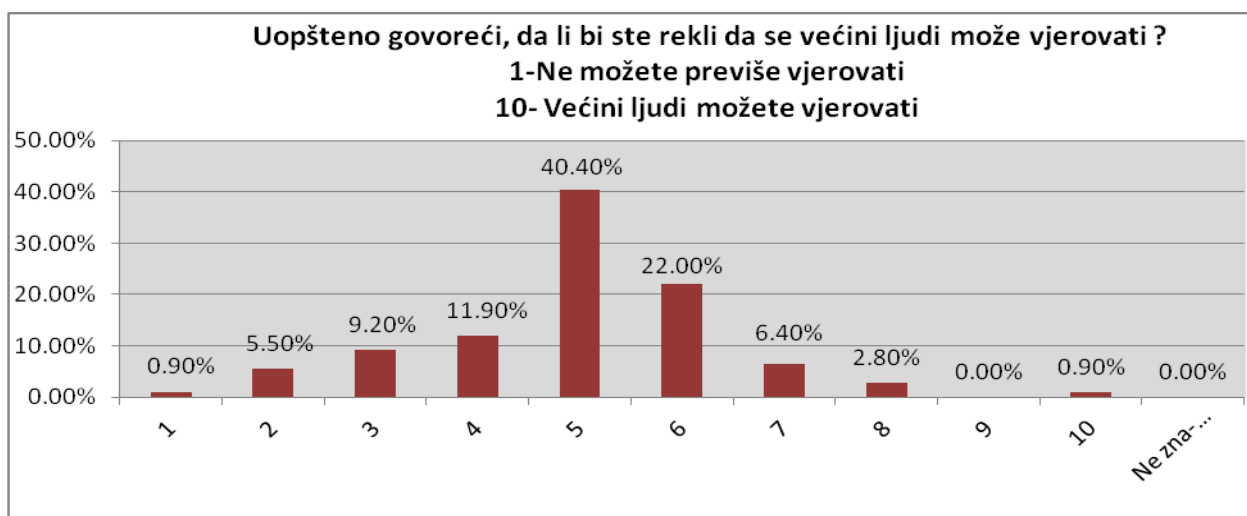
Što se tiče zadovoljstva po oblastima života, građani Tuzle su najzadovoljniji porodičnim životom koji je dobio prosječnu ocjenu 7,74 odmah iza njega su obrazovanje, smještaj i posao. Ispitanici u općini Tuzla najmanje su zadovoljni svojim životnim standardom kome su dali prosječnu ocjenu 5,73.

9. Uočeni kvalitet društva

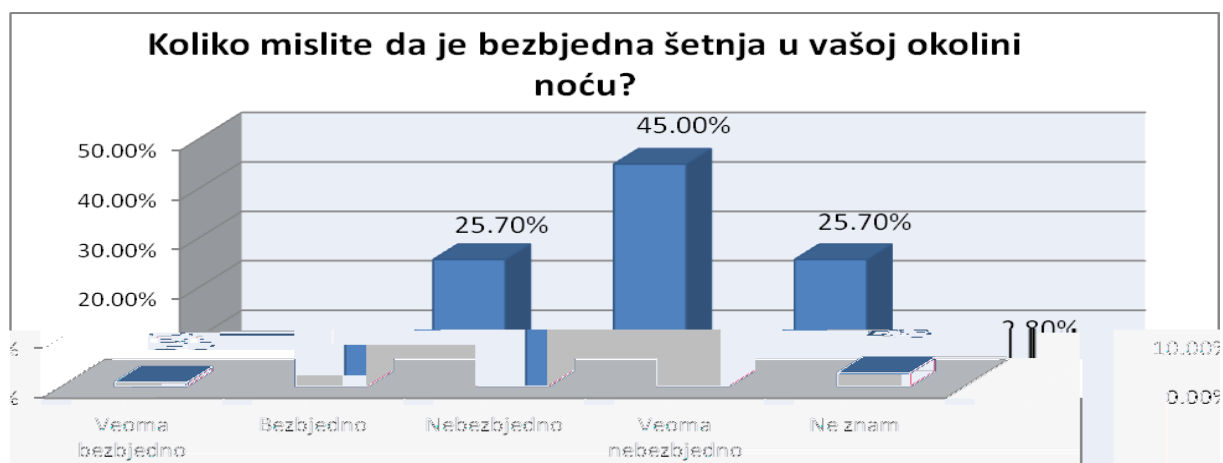
9.1. Povjerenje u ljude

Na pitanje koliko se može vjerovati ljudima na skali od 1 do 10 ispitanici općine Tuzla dali su prosječnu ocjenu 4,97. Prosjek za posmatrane općine što se tiče povjerenja u ljude iznosi 4,91. Ovakvi pokazatelji govore da generalno u BiH postoji vrlo nizak stepen povjerenja u ljude, što može biti i posljedica generalnog stanja u društvu, krize morala i poremećenog sistema vrijednosti.

9.2. Bezbjedno susjedstvo

Na pitanje koje se odnosilo na bezbjedno susjedstvo, nešto manje od jedne polovine ispitanika smatra da je šetnja noću u općini Tuzla nebezbjedna, dok svega jedna četvrtina ispitanika smatra da je šetnja noću bezbjedna.

9.3. Bezbijednost građana

U ovom segmentu, posmatrane su dvije ključne stavke dostupne od strane policije, odnosno opš

u Banjaluci gdje je odnos broja zaposlenih i broja stanovnika 1:669, ali i Travniku i Zenici, gdje na 505, odnosno 401 stanovnika dolazi jedna osoba zaposlena u lokalnoj administraciji.

Općinske vlasti su ovaj problem već uočile i pristupile rješavanju istog. Naime, ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta u općini Tuzla u 2012. godini prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji općinskih organa uprave, stručnih i drugih službi iznosio je 552, a prosječan broj zaposlenih u toku 2012. godine iznosio je 496, što je manje u odnosu na prethodne godine.

Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Prosječan broj zaposlenih	535	528	508	501	496

Ukupno izdvojena sredstva na ime bruto plaća i naknade zaposlenim u organima uprave u 2012. godini iznosila su 11.385.897 KM¹⁴ odnosno 22,8% od ukupno ostvarenih rashoda. Prosječna plaća zaposlenih u Općini Tuzla u 2012. godini iznosila je 1.030 KM, a prosječna plata bez dodatka na platu (na primjer kod inspektora) iznosila je 984 KM.

Iznos naknade koju vijećnici primaju mjesečno sastoji se od dva dijela paušal u iznosu od 579 KM i 231 KM koje vijećnik dobija po prisustvu sjednici. To je ukupno 810 KM, ali se ovaj iznos umanjuje za 5% shodno Odluci o načinu ostvarivanja uštede u općini Tuzla, te on na kraju iznosi 770 KM.

Tokom 2012. godine iz budžeta općine Tuzla za Mjesne zajednice izdvojeno je 488.248 KM, odnosno 1% od budžeta za tu godinu.

Kvalitet usluga općinskih funkcija

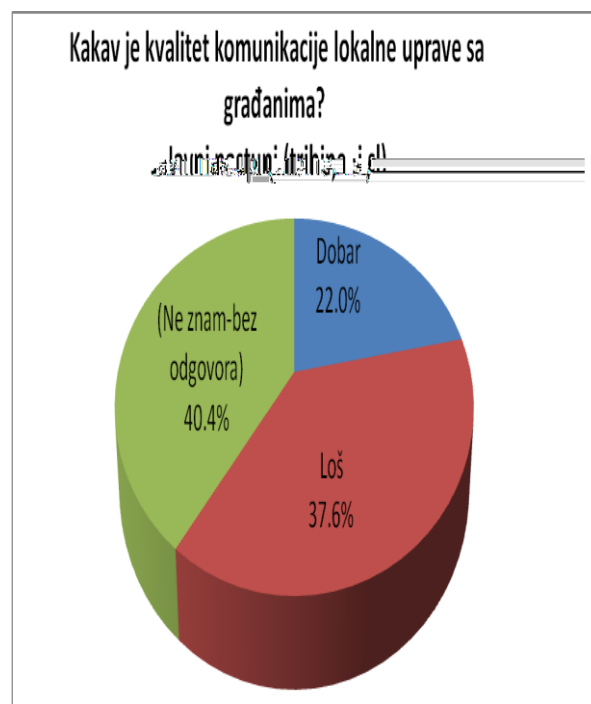
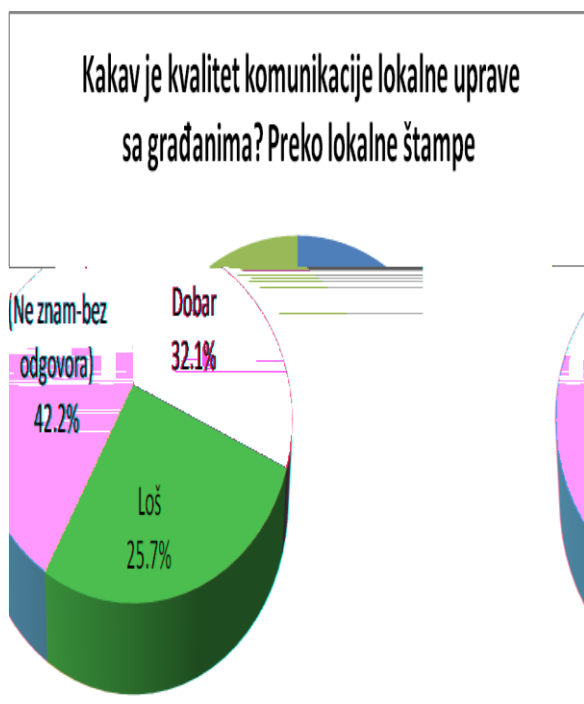
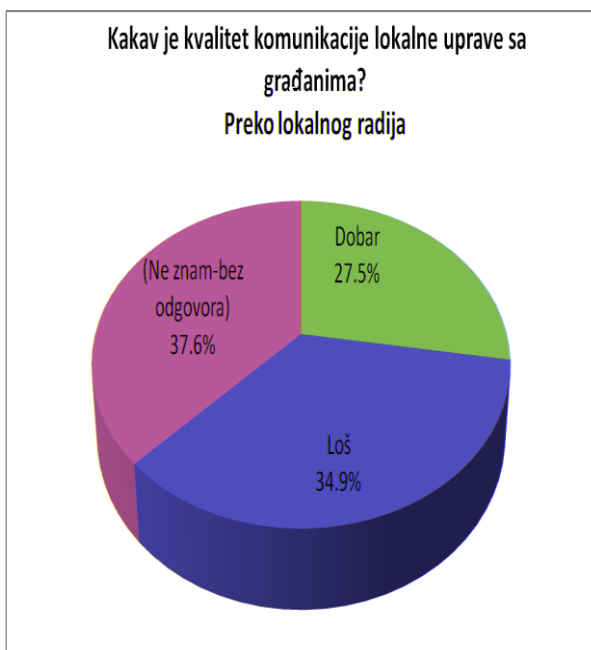
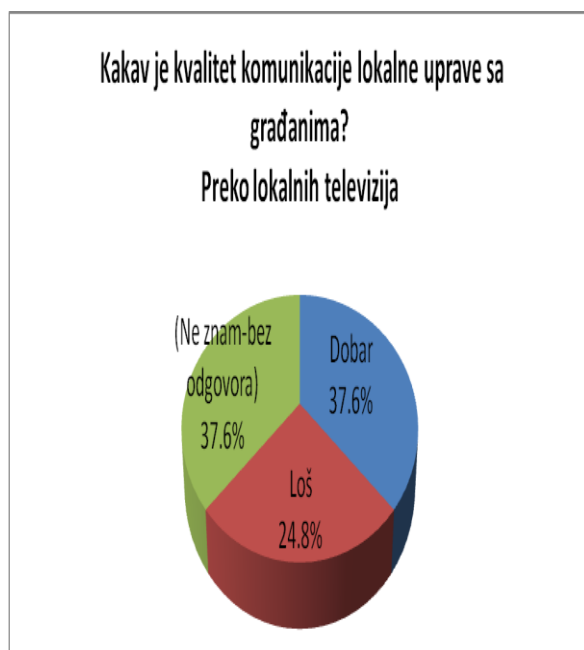
Prema rezultatima ankete nešto manje od jedne polovine ispitanika je zadovoljno ili donekle zadovoljno kvalitetom usluga općinskih funkcija.

¹⁴ 9.885.944KM za bruto plate i 1.499.953KM za naknade zaposlenih

Kvalitet komunikacije lokalne uprave i građana

Što se tiče kvaliteta komunikacije lokalne uprave sa građanima, oko polovine ispitanika misli da je dobra komunikacija lokalne uprave sa građanima putem lokalnih televizija, radija i štampe. Oko dvije trećine ispitanika misli da je loša komunikacija koju lokalne vlasti ostvaruju preko javnih nastupa, tribina. Precizna distribucija data je u grafikonima koji slijede:

Kapitalne investicije

Tokom 2012. godine započele se radovi na realizaciji 13 projekata, veoma značajnih za razvoj Tuzle, u vrijednosti od oko 9.500.000 KM. Finansiranje projekata vršilo se iz budžeta općine Tuzla, te iz sredstava kredita Razvojne banke FBiH, Programa GSM licence za FBiH Federalnog ministarstva prometa i komunikacija, Direkcije cesta TK, Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport TK, JKP Tržnice- pijace doo Tuzla. Radi se o sljedećim projektima:

- izgradnja nadvožnjaka na Sjevernoj saobraćajnici-dionica „Paviljon-Džindić džamija“
- izgradnja i rekonstrukcija Sjeverne saobraćajnice
- rekonstrukcija i uređenje Centralnog gradskog parka
- polaganje vještačke trave na pomoćnom igralištu Gradskog stadiona „Tušanj“
- rekonstrukcija i adaptacija stadiona u Klosterskoj ulici
- izgradnja igrališta za djecu sa sportskim terenom u MZ Tušanj
- izgradnja trećeg jezera u kompleksu Panonskih jezera – građevinski dio - elektro-mašinski, hidro-geološki i ostali radovi
- rehabilitacija ulice Mustafe Hukića dionica od Južne magistrale do JKP SKPC „Mejdan“
- rehabilitacija ulice Hendek, dionica od Skvera do semafora na Južnoj saobraćajnici
- rehabilitacija ulice Franjevačka
- natkrivanje centralnog platoa gradske pijace
- izgradnja pješačkog mosta (pasarele) preko Južne magistrale na lokaciji naselja Stupine B5-B6
- regulacija rijeke Soline - III faza

Komunalne usluge

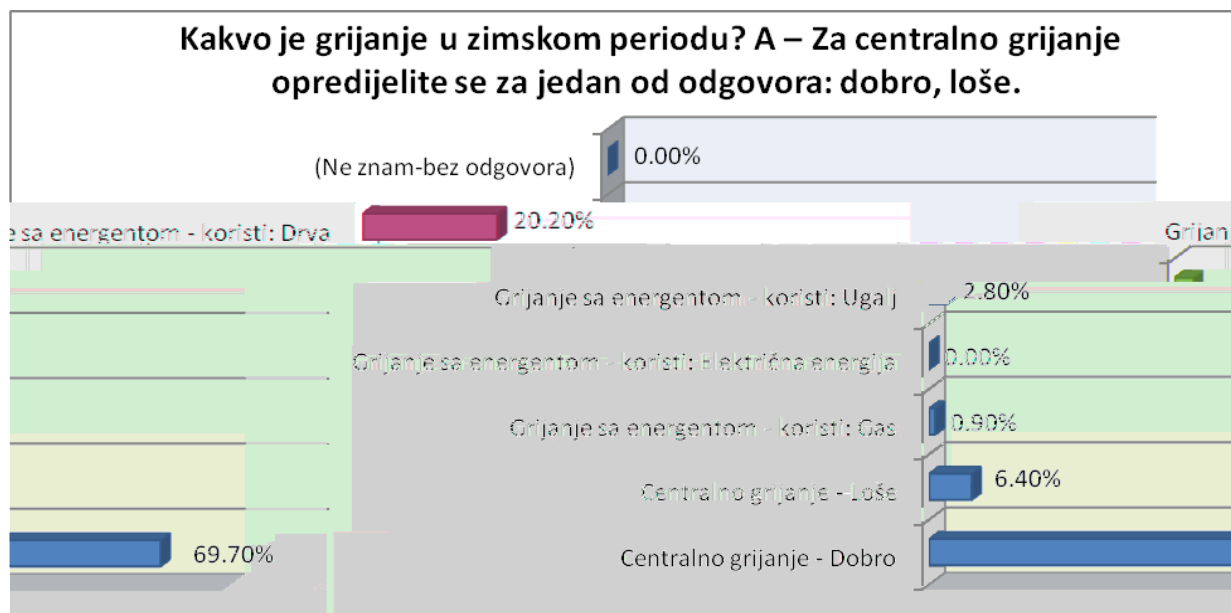
Odvoz smeća

Za sakupljanje i deponovanje komunalnog otpada od pravnih i fizičkih subjekata na području Općine Tuzla nadležno i odgovorno je Javno komunalno preduzeće „Komunalac“ Tuzla, odnosno, njegova radna jedinica „Služba za odvoz i deponovanje smeća“. Prikupljeni čvrsti otpad se deponuje na gradskoj sanitarnoj deponiji Desetine u naselju Moluhe. Odvozom smeća su obuhvaćena sva naseljena mjesta Općine Tuzla, a prema evidenciji to je oko 30.000 domaćinstva.

Cijene odvoza i deponovanja otpada se nisu mijenjale od 2003. godine a ona za domaćinstva iznosi 0,10 KM po m² stambenog prostora sa PDV-om.

Grijanje u zimskom periodu

Od ukupnog broja anketiranih, njih nešto više od dvije trećine koristi centralno grijanje i većina njih smatra da je ono dobro. Oko trećine ispitanika ne koristi centralno grijanje, a većina njih koristi uglj kao energent na koji se grije.

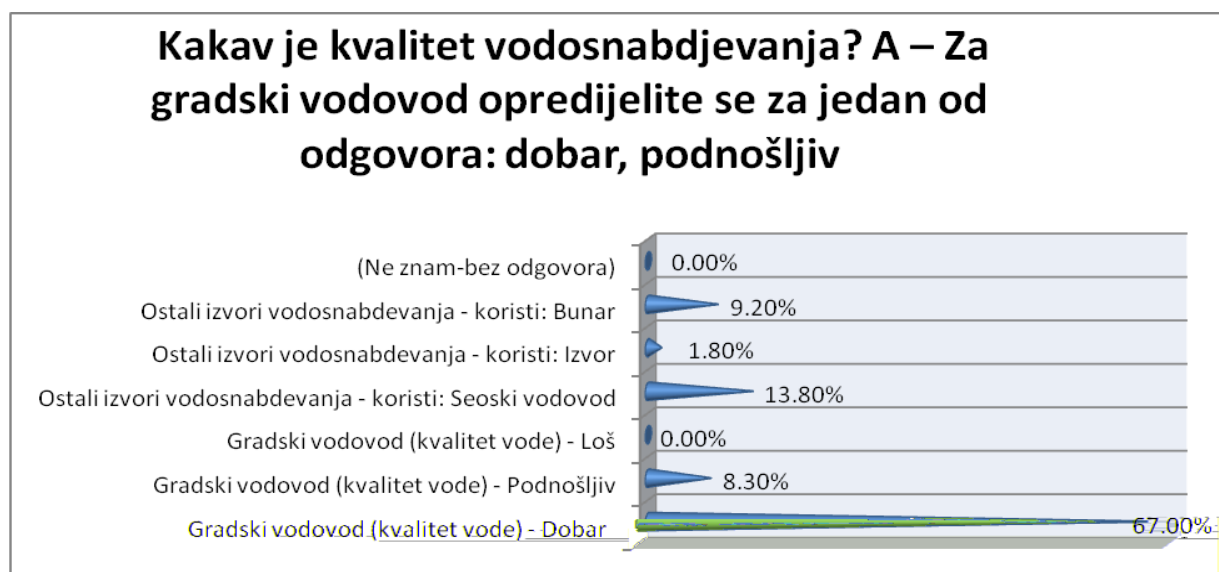

Centralnim grijanjem u Tuzli, bavi se preduzeće Centralno grijanje dd Tuzla. Toplinska energija se namjenski proizvodi u Termoelektrani Tuzla, a kao gorivo se koristi uglj.

Građani Tuzle za ovu uslugu plaćaju 1,68 KM/m², ova cijena se nije mijenjala od 2009. godine.

Kvalitet vodosnabdijevanja

Više od 70% ispitanika koristi vodu sa gradskog vodovoda i uglavnom su svi zadovoljni kvalitetom vodosnabdijevanja. Manji dio ispitanika koristi neki od drugih izvora vodosnabdijevanja, odnosno bunar ili izvor.

Snabdijevanje pitkom vodom građana Općine Tuzla povjereno je JKP „Vodovod“ Tuzla. U ranijim godinama, građani su vodu dobijali sa 6 izvorišta i 8 bunara, ali to nije bilo dovoljno s obzirom na velike gubitke zbog stalnih kvarova vodovodne mreže, izazvanih slijeganjem tla u Tuzli. Ovaj problem je prouzrokovao decenijske redukcije vode u Tuzli. S ciljem ukidanja dugogodišnjih redukcija, općina Tuzla je izgradila novo postrojenje „Cerik“ za prečišćavanje pitke vode sa jezera Modrac, metodom mebranske ultrasfiltracije te na taj način dobila nove količine pitke vode od 300 litara po sekundi. Ukupni kapacitet izvorišta i fabrike je 920 litara po sekundi.

Posljednje usklađivanje cijena vršeno je 01.08.2010. godine i za domaćinstva iznosi 1,59 KM/m³, u cijenu je uračunata i naknada za vršenje usluga odvođenja otpadnih voda, u iznosu od 0,35 KM po m³ utrošene vode.

9.5. Kultura, sport, rekreacija

Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem

Od ispitanika traženo je da izraze svoje (ne)zadovoljstvo ponuđenim kulturnim sadržajem. Iako su ponuđene posebne kategorije, odnosno posebne institucije kulture, odgovori su bili veoma slični za sve institucije kulture, gdje jedna petina ispitanika nije zadovoljna ponuđenim kulturnim sadržajem, dok njih oko 40% nije znalo ili nije odgovorilo na ovo pitanje. Precizna distribucija data je u tabeli koja slijedi:

Institucija kulture	Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem				
	Zadovoljan	Uglavnom zadovoljan	Nezadovoljan	Ne znam/bez odgovora	odbija
Pozorište	8.3%	6.4%	20.2%	42.2%	22.9%
Muzej	3.7%	9.2%	22.0%	42.2%	22.9%
Biblioteka	4.6%	7.3%	22.9%	42.2%	22.9%
Galerija	5.5%	9.2%	18.3%	44.0%	22.9%
Koncert	5.5%	11.0%	22.9%	37.6%	22.9%

Zadovoljstvo sa ponuđenim sportskim sadržajem

Od ispitanika je bilo traženo da izraze svoje (ne)zadovoljstvo ponuđenim sportskim terenima i mogućnostima za rekreaciju. Jedna polovina od ukupnog broja ispitanih uglavnom ili u potpunosti je zadovoljna ponuđenim, dok 40% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje.

Izdvajanje iz budžeta za rekreaciju, kulturu i religiju

U 2012. godini iz budžeta općine Tuzla za rekreaciju, kulturu i religiju izdvojeno je 2.676.963 KM, odnosno 5,3% od budžeta za tu godinu.

III POREĐENJE MEĐU POSMATRANIM GRADOVIMA I OPĆINAMA

1. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po setovima indikatora objektivnog kvaliteta života

1.1. Ekonomska situacija

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: nivo prihoda (BDP, prihodi po domaćinstvu), nivo siromaštva, dugove domaćinstva, subjektivno ekonomsko naprezanje (sastavljanje „kraja s krajem“), i prosječnu platu u općini.

Grad/Općina	Broj bodova (max 14,4)
Banjaluka	10,44
N. Sarajevo	9,522
Š. Brijeg	8,899
Mostar	7,41
Livno	6,239
Travnik	5,713
Zenica	5,622
Doboj	5,291
Bihać	5,204
Bijeljina	5,108
Tuzla	4,97
Trebinje	4,489
Foča	3,997
Pale	3,378

BDP po glavi stanovnika u općinama¹⁵ za 2011. godinu varirao je od 5.600 i 5.844 KM u Foči i Doboju, do 10.963 i 18.827 u Banjaluci i Novom Sarajevu. Ove općine/gradovi zauzimale su slične pozicije i kada je u pitanju istraživanje provedeno godinu dana ranije, s tim što je generalno u većini općina došlo do blagog povećanja BDP-a nakon godinu dana. Nivo BDP-a u svim općinama u 2011. godini dat je u Aneksu 3, tabela 3.

Prema rezultatima istraživanja, najveće prosječne prihode po domaćinstvu ostvaruju stanovnici Širokog Brijega, oko 1.655 KM mjesečno, dok je ovaj iznos najmanji u Palama, oko 565 KM. Istovremeno, procenat domaćinstava sa prihodom manjim od 600 KM u Širokom Brijegu je 6,3%, a u Bihaću preko 40%.

Najveća prosječna neto plata u posmatranim općinama u 2012. godini bila je u Novom Sarajevu, 1.038 KM, dok je najniža prosječna plata u Travniku, 694 KM. Ove dvije lokalne zajednice bile su na čelu, odnosno začelju liste i u istraživanju provedenom godinu dana ranije.

Najveći broj ispitanika koji je imao većih poteškoća “sastaviti kraj s krajem” je na području općina Trebinje, Pale i Foča, a upravo ove općine bile su na začelju tabele i u istraživanju provedenom godinu dana ranije. Grad Banjaluka nalazi se najbolje pozicioniran po ovom istraživačkom pitanju kako ove, tako i prošle godine.

Najveću učestalost dugovanja (za plaćanje računa, komunalije, struja, itd.) domaćinstva imali su ispitanici na području Pala, Mostara i Foče, a najpovoljnija situacija po ovom parametru bila je u Travniku i Širokom Brijegu.

¹⁵ U vrijeme finalizacije izvještaja nije bilo dostupnih podataka za 2012. godinu. Za procjenu BDP-a po opštinama korišćena formula Federalnog zavoda za razvoj, gdje se kao ulazni podaci koriste broj zaposlenih i prosječna plata u opštini i entitetu, te BDP entiteta.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 14,4 bodova i u tom smislu predstavlja najznačajniji od 8 setova indikatora. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.2. Stanovanje i lokalno okruženje

Grad/Općina	Broj bodova (max. 9,6)
Š. Brijeg	8,804
Livno	6,889
N. Sarajevo	6,815
Tuzla	6,717
Travnik	6,667
Pale	6,625
Doboj	6,624
Banjaluka	6,533
Bijeljina	6,504
Mostar	6,369
Bihać	6,365
Trebinje	6,351
Foča	6,337
Zenica	6,114

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: vlasnička struktura domaćinstava (lično vlasništvo, najam), površina stambenog prostora i lično zadovoljstvo ispitanika vlastitim smještajem.

Prema rezultatima istraživanja, prosječna površina stambenog prostora u svim posmatranim općinama je 73m². Najveću prosječnu kvadraturu stambenog prostora imaju ispitanici u Širokom Brijegu, čak 130m², dok u ostalim posmatranim gradovima ona varira od 63m² do 76m². U svim općinama, prosječna ocjena sopstvenog smještaja na skali od 1 do 10 bila je iznad 5, i to najniža u Zenici (5,7) a najviša u Širokom Brijegu (8,8). Najveći pad u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije napravila je Zenica, sa 2. na posljednje mjesto, dok je Široki Brijeg zadržao prvu poziciju.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 9,6 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora

data je u tabeli.

1.3. Zaposlenje, obrazovanje i vještine

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: zaposlenost, izdvajanja iz budžeta za obrazovanje, uočena sigurnost posla (procjena vjerovatnoće za gubitak zaposlenja), te obrazovanje i vještine (korišćenje interneta, stručno usavršavanje i razne obuke).

Grad/Općina	Broj bodova (max. 12)
Š. Brijeg	9,441
Banjaluka	8,302
Trebinje	7,784
Mostar	7,759
N. Sarajevo	7,529
Tuzla	6,965
Zenica	6,022

Prema rezultatima istraživanja, najpovoljnija situacija po pitanju broja zaposlenih osoba je na području opštine Novo Sarajevo, gdje na 3 stanovnika dolazi 1 zaposleni. Slijede Banja Luka, Tuzla, Mostar i Trebinje sa oko 4 stanovnika na 1 zaposlenog. Najteža situacija u ovoj oblasti je u opštinama Livno i Foča, gdje na 7 stanovnika dolazi 1 zaposlena osoba. Redoslijed opština po ovoj kategorizaciji nije se promijenio u odnosu na godinu dana ranije, ali je primijetno blago pogoršanje stanja u većini posmatranih opština po pitanju broja zaposlenih osoba.

Bijeljina	5,295
Travnik	5,264
Livno	5,079
Pale	5,031
Bihać	4,55
Doboj	4,348
Foča	2,97

Najmanja vjerovatnoća gubitka posla po sopstvenoj procjeni ispitanika je na području općine Tuzla, a najveća u Foči, Livnu i Palama.

Najveća budžetska izdvajanja u 2012. godini za oblast obrazovanja bila su na području općine Široki Brijeg (čak preko 18%), zatim slijede Livno (13,3%), Trebinje (10,8%) i Mostar (9,6%) a na začelju se nalaze Pale i Bihać, sa ispod 0,5% izdvajanja za oblast obrazovanja. Posmatrajući

generalno, u većini općina povećan je udio budžeta namijenjen oblasti obrazovanja u odnosu na 2011. godinu.

U svim posmatranim općinama, izuzetno je nizak procenat onih koji su u 2012. godini imali neki dodatni vid obrazovanja (u prosjeku 17% od broja ispitanih), u vidu kurseva, treninga, i sl, što je ipak blago povećanje u odnosu na 2011. godinu kada je taj procenat bio ispod 15%. Od malog broja ispitanika koji su imali kurseve i obuke, većina se odnosila na obuke vezane za sadašnji posao i strane jezike, zatim računare. Indikativno je da je vrlo mali broj ispitanika prošao obuke doobrazovanja i prekvalifikacije zavoda za zapošljavanje (3,9%).

Internet svakodnevno koristi skoro 70% ispitanika na području Grada Banjaluka, dok je u Bihaću i Foči takvih ispod 15%, a čak 65% - 70% ispitanika u ovim općinama odgovorilo je da uopšte ne koristi internet.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 12 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.4. Struktura domaćinstva i odnosi u porodici

Općina/Grad	Broj bodova (max. 12,8)
Banjaluka	11,443
Š. Brijeg	10,771
Zenica	10,01
Mostar	9,619

Zadovoljstvo porodičnim životom u prosjeku je u svim općinama dobilo relativno visoku ocjenu na skali od 1 do 10, i ona se kreće od oko 6,5 u Bihaću i Trebinju, pa do 8,5 u N. Sarajevu i 9,4 u Širokom Brijegu.

Broj članova po domaćinstvu u posmatranim općinama varira od oko 2 u Bihaću, do oko 3,5 u Širokom Brijegu i Mostaru,

međutim, nije jednostavno dati kvalifikaciju u kojoj mjeri uticaj na vrijednost ovog indikatora ima nizak prirodni priraštaj, a u kojoj mjeri stepen odvajanja mladih i zasnivanje porodice.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 12,8 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.5. Zdravlje i zdravstvo

Općina/Grad	Broj bodova (max. 13,6)
Trebinje	12,708
Bijeljina	12,64
Foča	9,997
Livno	9,474
Pale	9,474
Banjaluka	9,202
Doboj	8,697
Tuzla	8,534
N. Sarajevo	8,244
Bihać	7,771
Travnik	7,556
Mostar	7,101
Š. Brijeg	6,755
Zenica	6,047

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore, čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: ocjena kvaliteta zdravstvenih usluga i pristupačnost zdravstvenih ustanova, broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (PMZ), te budžetska izdvajanja za zdravstvo.

Prema rezultatima istraživanja, najpovoljniji omjer broja stanovnika na jednog ljekara u PMZ je u Mostaru, gdje na oko 550 stanovnika dolazi 1 ljekar, što je značajno poboljšanje u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije. Slijede Trebinje i Novo Sarajevo, a najnepovoljnija situacija je u općinama Livno i Bihać, gdje na oko 1.300 stanovnika dolazi 1 ljekar u PMZ. Ipak, može se konstatovati da je u većini posmatranih općina blago poboljšanje omjera ljekara i broja stanovnika u odnosu na period od prije godinu dana.

Zadovoljstvo pruženim zdravstvenim uslugama temeljeno je na pitanjima koja su se odnosila na troškovima da se dođe do

ljekara, udaljenost do ambulante, kašnjenje u dobijanju pomoći, te čekanje na uslugu ljekara tokom dana. Gledano prosječno za sva 4 pitanja, najviše razloga da se žale imali su ispitanici sa područja Zenice i Mostara, dok je najbolja situacija na području Livna, Bijeljine, Foče i Pala.

Budžetska izdvajanja za oblast zdravstva iz općinskih budžeta u 2012. godini varirala su od 1,7% u Trebinju i 1,5 u Bijeljini%, dok Široki Brijeg i Novo Sarajevo nisu izdvajali budžetska sredstva za zdravstvo u 2012. godini¹⁶. Među posmatranim općinama u FBiH, najviša izdvajanja za zdravstvo imali su Travnik i Zenica, oko 0,4% od ukupnog budžeta općine.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 13,6 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

¹⁶ Zdravstvo u FBiH u potpunoj je nadležnosti kantona, ali Zakon o lokalnoj samoupravi ne sprječava opštine da u cilju poboljšanja kvaliteta zdravstvenih usluga i kvaliteta života građana izdvajaju sredstva za ovu namjenu. Navedena konstatacija ipak ne sugeriše opštinama koje izdvajaju mala sredstva za ovu oblast da to u svakom slučaju čine, nego da sagledaju realne potrebe građana i budžetske mogućnosti i u oblastima koje nisu direktna nadležnost lokalne samouprave.

1.6. Infrastruktura

Općina/Grad	Broj bodova (max. 4,8)
Doboj	3,874
Trebinje	3,593
Livno	3,572
Pale	3,493
Š. Brijeg	3,455
Travnik	3,334
Bijeljina	3,305
N. Sarajevo	3,282
Tuzla	3,145
Foča	3,012
Bihać	3,007
Zenica	2,985
Banjaluka	2,615
Mostar	2,593

Ovaj set indikatora uključivao je (ne)zadovoljstvo sljedećim parametrima čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: električna mreža, sistem vodosnabdijevanja, kanalizacija, grijanje, školski objekti, zdravstveni objekti, putevi i ulice, te internet infrastruktura, sa ponuđenim odgovorima zadovoljan, djelimično zadovoljan i nezadovoljan.

Gledano prosječno za sve posmatrane kategorije infrastrukture, najmanje zadovoljsva infrastrukturom iskazali su ispitanici sa područja Mostara i Banjaluke, dok je najviše zadovoljstva infrastrukturom iskazano na području Doboja, Trebinja i Livna. Iako ispitanicima nisu direktno postavljena pitanja zadovoljstvom cijene pojedinih usluga koje imaju veze sa posmatranim kategorijama infrastrukture (npr. vodosnabdijevanje, el. energija, grijanje), na temelju datih odgovora može se konstatovati da je i taj parametar uticao na davanje odgovora u vezi zadovoljstva infrastrukturom.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 4,8 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

1.7. Životna sredina

Općina/Grad	Broj bodova (max. 4,8)
Pale	4,8
Livno	4,486
Doboj	4,392
Š. Brijeg	4,375
Travnik	4,255
Tuzla	4,093
Bijeljina	3,995
N. Sarajevo	3,987
Foča	3,976
Trebinje	3,923
Banjaluka	3,367
Bihać	2,967
Zenica	2,536
Mostar	1,981

Ovaj set indikatora, zbog specifičnosti i širine oblasti koju obuhvata, uključivao je samo 3 ključna indikatora vezana za životnu sredinu u lokalnom okruženju, odnosno žalbe građana na zagađenost vazduha, buku i divlje deponije.

Najviše razloga za žalbe na zagađenje vazduha imali su ispitanici na području Zenice i Mostara, a najmanje u Palama, Livnu i Širokom Brijegu. Na buku se u najvećoj mjeri žale ispitanici sa područja Mostara, gdje je istovremeno i najveći problem sa divljim deponijama. Ovakav stav ispitanika sa područja Mostara bio je prisutan i prilikom istraživanja koje je sprovedeno godinu dana ranije. Istovremeno, opština Pale zadržala je i osnažila poziciju lokalne zajednice sa najboljim stanjem po pitanju životne sredine, gdje 100% ispitanika nije imalo razloga da se žali ni na jedan od tri uključena parametra.

1.8 Uočeni kvalitet društva

Ovaj set indikatora uključivao je sljedeće indikatore čija je vrijednost ulazila u izračunavanje kvaliteta života građana: povjerenje u ljude, bezbjedno susjedstvo, bezbjednost građana (opšta bezbjednost i bezbjednost u saobraćaju), javne usluge (efikasnost i efektivnost lokalne uprave kao servisa građana, komunalne usluge), kultura, sport i rekreacija.

Rezultati istraživanja govore da je generalno u svim posmatranim općinama nizak nivo povjerenja u ljude, što govori između ostalog o opštoj slici bosanskohercegovačkog društva. Ipak, došlo je do blagog poboljšanja u odnosu na istraživanje provedeno godinu dana ranije, kada je samo u jednoj od posmatranih općina data prosječna ocjena iznad 5, a na skali od 1 do 10. U ovogodišnjem istraživanju, ispitanici na području općina Pale, Doboj, Foča i Široki Brijeg dali su ocjene između 6 i 7. Najniža prosječna ocjena stepena

povjerenja u ljude data je u Mostaru, 3,6.

U poređenju sa brojem stanovnika, najveći broj teških/provalnih krađa zabilježen je u Tuzli, gdje je ukupan broj teških krađa u 2012. godini nešto preko 1.300, odnosno jedna krađa na 100 stanovnika, što je ipak značajno smanjenje u odnosu na 2011. godinu¹⁷. Skoro isti odnos je i u Novom Sarajevu, koje je istovremeno i u najlošijem položaju po pitanju saobraćajnih nezgoda, 1860 nezgoda ili jedna na 40 stanovnika – skoro identično kao i 2011. godine. Najpovoljnija situacija po pitanju teških krađa je u Širokom Brijegu (1880 st. na 1 krađu, značajno bolje nego 2011. godine kada je Š. Brijeg takođe imao najbolji rezultat), ali i Trebinju i Foči, gdje je omjer 1100 odnosno 1050 stanovnika na 1 krađu. Najmanje saobraćajnih nezgoda u odnosu na broj stanovnika u 2012. godini desilo se u Palama, samo 69 nezgoda, odnosno jedna na 390 stanovnika, a ova općina je najbolju poziciju sa sličnim omjerom držala i godinu dana ranije.

Istovremeno, ispitanici su noćne štetnje kao bezbjedne u najvećoj mjeri ocijenili na području općin

Najpovoljniji odnos među posmatranim općinama i gradovima ima Banjaluka, sa 669 stanovnika na jednog administrativca. Slijede Travnik i Zenica, sa 505 odnosno 400 stanovnika na jednog zaposlenog u lokalnoj administraciji. Radi poređenja, težnje razvijenih zemalja EU u kontekstu funkcionalnosti i efikasnosti administrativnog aparata idu ka 1 – 1,5 promila, odnosno 1 administrativca na 1000-1500 stanovnika.

Istovremeno, posmatrane općine značajna sredstva izdvajaju za finansiranje administrativnog aparata, i to u rasponu od 13,2%¹⁸ kao što je slučaj u Banjaluci, do 28,5% u Bihaću. Naknade odbornicima još drastičnije variraju od 220 KM u Livnu, do 850 KM u Banjaluci. Kada su u pitanju izdvajanja za najučestaliji vid učešća građana u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou – mjesne zajednice, najviša izdvajanja su u općini Tuzla i čine 1% od ukupnog budžeta, dok nekoliko lokalnih zajednica (Banjaluka, N. Sarajevo, Foča i Pale) nisu planirali izdvajanja za rad mjesnih zajednica u 2012. godini.

Najveći nivo zadovoljstva kod usluga koje pruža lokalna administracija (šalter sala, matična služba, građ. dozvole, potvrde, itd.) izražen je kod ispitanika na području općina Trebinje i Livno, a najmanji kod ispitanika sa područja grada Mostara. Istovremeno, kvalitet komunikacije lokalne uprave sa građanima kroz različite vidove (tv, radio, štampa, javni događaji...), u prosjeku je najbolje ocijenjen u Travniku, a najlošije u Širokom Brijegu.

Komunalne usluge

U oblasti komunalnih usluga, nalazi CCI govore da u posmatranim općinama, najskuplju vodu piju građani Bijeljine i Tuzle, sa cijenom od 1,39KM/m³, odnosno 1,24 KM/m³. Za razliku od njih, građani Zenice vodu plaćaju svega 0,47 KM/m³. Ako se vodovod i kanalizacija gledaju kao jedinstven sistem, građani Bijeljine plaćaju drastično najveću cijenu, i to 2,78 KM/m³, iz razloga što se cijena kanalizacije naplaćuje jednako kao i cijena vode, što je jedinstven slučaj u BiH. Planirani trend daljeg godišnjeg poskupljenja vode i kanalizacije u Bijeljini zaustavljen je u 2012. godini, iako je ranijim ugovorom o izgradnji kanalizacione mreže definisano godišnje povećanje cijene vode i kanalizacije od 9% plus godišnja inflacija. Međutim, već u 2013. došlo je do novog poskupljenja vode, a mirovanje cijene vode u 2012. godini povezuje se sa činjenicom da su te godine bili lokalni izbori i da je aktuelna vlast zaustavila poskupljenje vode u formi predizbornog trika.

Od posmatranih općina, najjeftinije centralno grijanje plaćaju građani Tuzle, 1,68 KM/m² tokom šestomjesečne grejne sezone, dok je u Banjaluci i Travniku ta cijena 2 puta veća. Najvišu cijenu centralnog grijanja plaćaju građani Foče, 4,13 KM/ m², ali se radi o sistemu sa izuzetno malim brojem korisnika, dok se većina grada grije sopstvenim sistemima i pećima.

Ovaj set indikatora, od ukupno 80 bodova za objektivni kvalitet života, maksimalno je mogao odnijeti 8 bodova. Rang lista posmatranih općina prema ovom setu indikatora data je u tabeli.

¹⁸ U Gradu Doboju u 2012. godini sredstva namijenjena za primanja lokalne administracije činila su udio od 12,7% od ukupnog budžeta, ali iz razloga velikog kreditnog zaduženja koje je povećalo ukupnu budžetsku masu. u 2011. godini, u Doboju su izdvajanja za plate administracije činila preko 30% udjela u lokalnom budžetu.

RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA OBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svih osam setova indikatora objektivnog kvaliteta života, najveći indeks kvaliteta života dobijen je za općinu Široki Brijeg, i iznosi 57,049, od mogućih 80,00. Najniži indeks kvaliteta života dobijen je za općinu Bihać, i iznosi 41,364. U poređenju sa ranijim istraživanjem prije godinu dana, prve 3 lokalne zajednice (Široki Brijeg, Banjaluka i Novo Sarajevo) zadržale su čone pozicije, ali je generalno prisutan trend pada vrijednosti indeksa kvaliteta života u odnosu na prošlu godinu. Tako su npr. neke općine popravile poziciju na rang listi, ali im je vrijednost indeksa kvaliteta života manja nego što je bila godinu dana ranije. Pregled indeksa za sve posmatrane općine, sa uporednim prikazom u odnosu na 2012. godinu, dat je u tabeli koja slijedi.

Rang	Općina/Grad	Indeks 2013.	Indeks (rang) 2012.
1.	Š. Brijeg	57,049	57,889 (1)
2.	Banjaluka	55,675	57,516 (2)
3.	N. Sarajevo	51,937	56,084 (3)
4.	Trebinje	50,486	47,852 (10)
5.	Livno	48,673	47,35 (11)
6.	Tuzla	47,172	48,777 (9)
7.	Pale	46,225	47,333 (12)
8.	Bijeljina	45,856	49,311 (8)
9.	Mostar	45,647	53,65 (4)
10.	Travnik	45,279	49,369 (7)
11.	Doboj	43,703	44,468 (13)
12.	Zenica	43,469	53,122 (5)
13.	Foča	42,149	41,369 (14)
14.	Bihać	41,364	50,505 (6)

2. Poređenje među posmatranim općinama i gradovima po indikatorima subjektivnog kvaliteta života

Općina/Grad	Ocjena
Široki Brijeg	8,53
Livno	6,94
Doboj	6,93
Banjaluka	6,93
Novo Sarajevo	6,9
Travnik	6,89
Bijeljina	6,86
Pale	6,74
Foča	6,68
Trebinje	6,6
Zenica	6,42
Tuzla	6,25
Bihać	6,12
Mostar	5,42

U izračunavanje subjektivnog kvaliteta života, korišćena su 3 seta indikatora: generalno zadovoljstvo životom, komponente zadovoljstva (obrazovanje, posao, sadašnji životni standard, smještaj, porodični život, zdravlje, društveni život), i lična sreća.

Na pitanje "Sve u svemu, koliko ste na skali od 1 do 10 zadovoljni svojim životom ovih dana?", najveću prosječnu ocjenu dali su ispitanici na području općine Široki Brijeg (8,53), zatim Livno, Doboj i Banjaluka (6,93), a najnižu Mostar (5,42) i Bihać (6,12). Ostale prosječne ocjene zadovoljstvom životom po općinama date su u tabeli.

Pregled prosječnih ocjena po pojedinačnim komponentama zadovoljstva dat je u tabeli koja slijedi:

Koliko ste zadovoljni sa Vašim:								Prosjek kompon enti zadovolj stva
Općina/ Grad	Obrazova- njem	Sada- šnjim poslom	Sadašnji m životnim standa- rdom	Smješta- jem	Porod- ičnim životom	Zdra- vljem	Društve- nim životom	
Š. Brijeg	8,06	7,84	6,15	8,83	9,4	8,33	8,17	8,11143
N. Sarajevo	7,68	7,35	6,25	7,72	8,49	7,3	6,93	7,38857
Banjaluka	7,27	7,2	5,92	7,42	7,88	7,46	7,52	7,23857
Livno	7,49	6,95	6,46	7,44	7,84	7,2	7,13	7,21571
Doboj	7,35	6,91	6,3	7,3	8,01	7,52	6,86	7,17857
Pale	7,45	6,29	5,94	6,91	8,23	7,7	6,7	7,03143
Tuzla	7,22	7	5,73	7,09	7,74	6,92	6,61	6,90143
Mostar	6,77	6,79	4,87	6,07	7,76	7,85	6,41	6,64571
Bijeljina	6,12	6,54	5,5	6,64	7,13	6,88	6,93	6,53429
Travnik	5,78	7,23	5,21	6,45	7,06	6,31	7,19	6,46143
Foča	7,12	6,73	4,45	6,37	7,16	6,4	6,68	6,41571
Bihać	6,07	7,77	5,77	6,27	6,65	5,83	5,8	6,30857
Zenica	5,59	7,07	4,68	5,67	7,09	5,87	6,63	6,08571
Trebinje	4,95	4,89	6,05	6,28	6,17	6,51	6,57	5,91714

Indeks lične sreće

Općina/Grad	Indeks lične sreće (max. 10)
1. Š. Brijeg	8,75
2. Livno	7,76
3. N. Sarajevo	7,63
4. Doboј	7,49
5. Banjaluka	7,29
6. Bijeljina	7,04
7. Pale	6,98
8. Foča	6,86
9. Trebinje	6,79
10. Tuzla	6,68
11. Bihać	6,14
12. Travnik	5,89
13. Zenica	5,8
14. Mostar	5,53

Na pitanje “Označite na skali od 1 do 10 koliko ste srećni? Pri čemu 1 znači veoma nesrećan, a 10 veoma srećan”, najbolja prosječna ocjena lične sreće data je na području opština Široki Brijeg, a najslabija na području Mostara (5,53), Zenice (5,8) i Travnika (5,89). Ostale prosječne ocjene lične sreće date su u tabeli.

RANG LISTA OPĆINA I GRADOVA PREMA SUBJEKTIVNOM KVALITETU ŽIVOTA

Ukupno gledajući, prema svim indikatorima subjektivnog kvaliteta života, najveći indeks kvaliteta života dobijen je za općinu Široki Brijeg i iznosi 25,41 od mogućih 30,00. Najniži indeks kvaliteta života dobijen je za Mostar, i iznosi 17,46. Pregled indeksa za ostale posmatrane općine dat je u tabeli.

Općina/Grad	Indeks subj. kv. života (max 30)
1. Š. Brijeg	25,41129
2. Livno	21,80614
3. N Sarajevo	21,79671
4. Doboj	21,51771
5. Banja Luka	21,39171
6. Pale	20,69829
7. Bijeljina	20,44886
8. Foča	19,96414
9. Tuzla	19,72329
10. Travnik	19,38429
11. Trebinje	19,35643
12. Bihać	18,54771
13. Zenica	18,40114
14. Mostar	17,46214

IV ZAKLJUČAK

Posmatrajući ekonomsku situaciju općine Tuzla, zapažamo da je stanje nešto gore nego prošle godine. Među 14 posmatranih općina Tuzla je na 11. mjestu kada je ekonomska situacija u pitanju. Prosječna neto plata se smanjila u odnosu na prethodnu godinu. Prema rezultatima ankete, prosječan prihod po domaćinstvu u općini Tuzla iznosi 750 KM, to jeste Tuzla se našla među općinama sa najmanjim prihodima po domaćinstvu. Općina Tuzla prema rezultatima istraživanja ima 36,7% siromašnih domaćinstava, od ukupnog broja anketiranih. U poređenju sa ostalih 14 posmatranih općina Tuzla je na 3 mjestu po siromaštvu. Ukoliko se posmatra budžet općine može djelovati zbunjujuće to što se on uprkos lošijoj ekonomskoj situaciji, u odnosu na raniji period povećao za više od 12 miliona. Razlog tome je prelazak općine Tuzla od 01.01.2012. godine, na trezorski način poslovanja, tako da je sama metodologija prikazivanja ostvarenih prihoda drugačija. Isto tako u 2012. godini, općini Tuzla, odobren je kredit od strane Razvojne banke FBiH u iznosu od 6.010.974 KM.

Zabrinjavajuće je, da generalno u BiH postoji vrlo nizak stepen povjerenja u ljude, što može biti i posljedica generalnog stanja u društvu, loše ekonomske situacije u svim općinama kao i poremećenog sistema vrijednosti. U Općini Tuzla broj teških krađa u 2012. godini bio je 1.310. Posmatrajući broj teških krađa i saobraćajnih nezgoda u odnosu na broj stanovnika, zapažamo da je u Općini Tuzla najlošija situacija u odnosu na ostale posmatrane općine. Odnos stanovnika općine i broja teških krađa u Tuzli je 1:100.

Dok broj zaposlenih u odnosu na 2011. godinu bilježi blagi pad (zaposlenih je manje za 80) broj nezaposlenih se nesrazmjerno povećao, to jeste porastao je za 903. Razlog tome može biti pozitivni migracioni saldo koji svakako doprinosi povećanju broja nezaposlenih, jer se u općinu Tuzla uglavnom doseljava radno sposobno stanovništvo, a kako je broj radnih mjesta ograničen dolazi do povećanja procenta nezaposlenog stanovništva. Iako općina Tuzla kao jedinica lokalne samouprave nema nadležnost u ovoj oblasti, naponi općine usmjereni su na poboljšanje opće klime i ambijenta za ulaganje investitora i razvoj malih i srednjih preduzeća. U tom smjeru Općina je ranije pružila materijalnu i finansijsku podršku za osnivanje dva poslovno-poduzetnička centra, i to BIT centar Tuzla i Razvojno-poduzetnički centar – Inkubator „Lipnica“ (RPC), od kada im pruža i kontinuiranu podršku.

Indeks kvaliteta života u općini Tuzla je 47,172 od mogućih (idealno) 80.

Prema indikatorima objektivnog kvaliteta života, općina Tuzla se našla na 6. mjestu među 14 posmatranih općina, dok je u istom periodu prošle godine bila na devetom. Razlog skoka po objektivnom kvalitetu života, može biti djelimično i činjenica da se u drugim općinama situacija znatnije pogoršala, ali i da je Tuzla, uprkos lošijoj ekonomskoj situaciji, u nekim drugim parametrima napredovala.

Prema indikatorima subjektivnog kvaliteta života, ove godine je na devetom, dok je u istom periodu prošle godine bila na četvrtom mjestu.

ANEKS I – izračunavanje vrijednosti setova indikatora za općinu Tuzla

1. EKONOMSKO STANJE

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Nivo prihoda	Nivo BDP po glavi stanovnika	0,20	10,0	3,19	3,19
	Prihod po domaćinstvu	0,20	10,0	2,56	2,56
Nivo siromaštva		0,15	7,5	2,34	1,755
Dugovi domaćinstva		0,15	7,5	5,02	3,765
Subjektivno ekonomsko naprezanje		0,15	7,5	3,191	2,39325
Prosječna plata u općini		0,15	7,5	4,79	3,5925
Indikator ekonomskog stanja			14,4* x/50		4,970

2. STANOVANJE I LOKALNO OKRUŽENJE

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Vlasnička struktura	vlasništvo stambenog prostora	0,30	9	8,35	7,515
Životni prostor	kvadratura stana/kuće	0,30	9	5,52	4,968
Zadovoljstvo sa stanovanjem	zadovoljstvo stambenim prostorom	0,40	12	7,09	8,508
Indikator stanovanja i lokalnog okruženja			9,6* x/30		6,717

3. ZAPOSLENJE, OBRAZOVANJE I VJEŠTINE

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Zaposlenost	Odnos br. zaposlenih i br. stanovnika	0,40	16	7,8	12,48
Izdvajanje iz budžeta za obrazovanje		0,35	14	3,37	4,718
Uočena sigurnost posla	Vjerovatnoća da se ostane bez posla	0,15	6	7,657	4,5942
Obrazovanje i vještine	Korišćenje interneta	0,05	2	4,299	0,8598
	Obrazovanje ili treninzi (kursevi)	0,05	2	2,83	0,566
Indikator zaposlenja, obrazovanja i vještina			12,0* x/40		6,965

4. STRUKTURA DOMAĆINSTVA I ODNOSA U PORODICI

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Prirodni priraštaj stanovništva		0,50	10	6,27	6,27
Zadovoljstvo porodičnim životom		0,50	10	7,74	7,74
Indikator strukture domaćinstva i odnosa u porodici			12,8* x/20		8,966

5. ZDRAVLJE IZDRAVSTVO

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Kvalitet zdravstvenih usluga	Kašnjenje u dobijanju pomoći	0,6	24	8,36	20,064
	Čekanje na uslugu doktora u toku dana				
Pristupnost zdravstvenim ustanovama	Udaljenost od ambulante, bolnice, medicinskog centra				
	Troškovi da se dođe kod doktora				
Broj ljekara u primarnoj zdravstvenoj zaštiti		0,10	4,0	9,29	3,716
Izdvajanje iz budžeta za zdravstvo		0,30	12,0	1,1	1,32
Indikator zdravlja i zdravstva			13,6* x/40		

6. INFRASTRUKTURA

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Zadovoljstvo postojećom infrastrukturom	Električna mreža	1	10	6,552	6,552
	Sistem vodosnabd.				
	Kanalizacija				
	Grijanje				
	Školski objekti				
	Zdravstveni objekti				
	Putevi i ulice				
	Internet				
Indikator infrastrukture			4,8* x/10		3,145

7. ŽIVOTNA SREDINA

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Životna sredina u lokalnom okruženju	Buka	0,35	3,5	8,438	2,9533
	Zagađenje vazduha	0,35	3,5	8,594	3,0079

8. UOČENI KVALITET DRUŠTVA

Indikator	Parametri	Rang/ maksimalna vrijednost		Prosječna vrijednost	Stvarno stanje
Povjerenje u ljude		0,10	5,0	4,97	2,485
Bezbijedno susjedstvo		0,15	7,5	4,1	3,075
Bezbijednost građana	Teška krađa	0,08	4,0	1	0,4
	Bezbijednost na putevima	0,07	3,5	2,52	0,882
Komunalne usluge	Kvalitet usluga općinskih funkcija	0,10	5,0	6,329	3,1645
	Cijena odvoza smeća	0,03	1,5	10	1,5
	Cijena centralnog grijanja	0,06	3,0	10	3
	Cijena vode za piće	0,06	3,0	2,47	0,741
	Kvalitet komunikacije uprave i građ.	0,04	2,0	5,445	1,089
	Broj zaposlenih u lokalnoj administraciji	0,04	2,0	2,81	0,562
	Izdvajanje iz budžeta za plate i doprinose zaposlenim u lok. administraciji	0,06	3,0	4,26	1,278
	Visina primanja vijećnika	0,04	2,0	2,14	0,428
	Izdvajanje iz budžeta za rad MZ	0,04	2,0	10	2
Kultura, sport i rekreacija	Zadovoljstvo sa ponuđenim kulturnim sadržajem	0,05	2,5	4,791	1,19775
	Zadovoljstvo sa ponuđenim sportskim sadržajem	0,04	2,0	5,622	1,1244
	Izdvajanje iz budžeta za rekreaciju, kulturu i religiju	0,04	2,0	3,53	0,706
Indikator učenog kvaliteta društva			8,0* x/50		3,781

INDEKS KVALITETA ŽIVOTA

Set indikatora	Rang/Vrijednost		Indeks
Ekonomsko stanje	0,18	14,4	4,97
Stanovanje i lokalno okruženje	0,12	9,6	6,717
Zaposlenje, obrazovanje i vještine	0,15	12,0	6,965
Struktura domaćinstva i odnosi u porodici	0,16	12,8	8,966
Zdravlje i zdravstvo	0,17	13,6	8,534
Infrastruktura	0,06	4,8	3,145
Životna sredina	0,06	4,8	4,093
Uočeni kvalitet društva	0,10	8,0	3,781
Indeks kvaliteta života		80 (max)	47,172

Indeks kvaliteta života u općini Tuzla je 47,172 od mogućih (idealno) 80.

ANEKS 2 - Uporedne tabele subjektivnog i objektivnog kvaliteta života građana

Indeks kvaliteta života u općinama BiH (po rangu)

Općina	Set indikatora								Indeks objekt. kvaliteta života (max 80)
	Ek. stanje (max 14,4)	Stanovanje i lok. okruženje (max 9,6)	Zaposlenje, obrazovanje i vještine (max 12)	Struktura domaćinstva i odnosi u porodici (max 12,8)	Zdravlje i zdravstvo (max 13,6)	Infrastr. (max 4,8)	Životna sredina (max 4,8)	Uočeni kvalitet društva (max 8)	
1. Š. Brijeg	8,899	8,804	9,441	10,771	6,755	3,455	4,375	4,549	57,049
2. Banjaluka	10,44	6,533	8,302	11,443	9,202	2,615	3,367	3,774	55,675
3. N. Sarajevo	9,522	6,815	7,529	9,274	8,244	3,282	3,987	3,283	51,937
4. Trebinje	4,489	6,351	7,784	7,386	12,708	3,593	3,923	4,252	50,486
5. Livno	6,239	6,889	5,079	8,774	9,474	3,572	4,486	4,16	48,673
6. Tuzla	4,97	6,717	6,965	8,966	8,534	3,145	4,093	3,781	47,172
7. Pale	3,378	6,625	5,031	8,531	9,474	3,493	4,8	4,893	46,225
8. Bijeljina	5,108	6,504	5,295	5,203	12,64	3,305	3,995	3,806	45,856
9. Mostar	7,41	6,369	7,759	9,619	7,101	2,593	1,981	2,816	45,647
10. Travnik	5,713	6,667	5,264	8,749	7,556	3,334	4,255	3,742	45,279
11. Doboј	5,291	6,624	4,348	6,093	8,697	3,874	4,392	4,384	43,703
12. Zenica	5,622	6,114	6,022	10,01	6,047	2,985	2,536	4,135	43,469
13. Foča	3,997	6,337	2,97	7,597	9,997	3,012	3,976	4,263	42,149
14. Bihać	5,204	6,365	4,55	8,275	7,771	3,007	2,967	3,224	41,364

Uporedni prikaz **indeksa kvaliteta života**

Općina		Indeks objektivnog kvaliteta života (max 80)	Indeks subj. kvaliteta života (max 30)	Indeks lične sreće (izdvojeno) (max 10)
1.	Š. Brijeg	57,049	25,41129	8,75
2.	Banjaluka	55,675	21,39171	7,29
3.	N. Sarajevo	51,937	21,79671	7,63
4.	Trebinje	50,486	19,35643	6,79
5.	Livno	48,673	21,80614	7,76
6.	Tuzla	47,172	19,72329	6,68
7.	Pale	46,225	20,69829	6,98
8.	Bijeljina	45,856	20,44886	7,04
9.	Mostar	45,647	17,46214	5,53
10.	Travnik	45,279	19,38429	5,89
11.	Doboj	43,703	21,51771	7,49
12.	Zenica	43,469	18,40114	5,8
13.	Foča	42,149	19,96414	6,86
14.	Bihać	41,364	18,54771	6,14

ANEKS 3 – tabelarni pregled nekih od vrijednosti korišćenih za mjerenje kvaliteta života

Tabela 1

OPĆINA/ GRAD	BUDŽET 2011.	% ZDRA- VSTVO	% OBRAZO- VANJE	% KULTURA, REKREACIJA RELIGIJA	% PLATE LA	% RAD MZ	NAKN- ADE SO/OV (KM)
Banjaluka	177.476.000	0,7	8,14	4	13,2	0	850
Bihać	27.046.152	0,02	0,43	3,97	28,53	0,32	500
Bijeljina	54.871.687	1,5	4,7	15,2	22,9	0,33	700
Doboj	47.323.807	0,52	2,7	8,61	12,7	0,001	790
Foča	10.800.000	0,36	2,18	6,87	20,02	0	350
Livno	13.056.000	0,08	13,3	7,81	20,83	0,31	220
Mostar	54.632.584	0,25	9,6	6,7	26,8	0,04	300
N. Sarajevo	25.282.587	0	2,08	1,56	18,35	0	400
Pale	10.406.652	0,23	0,48	3,61	18,02	0	450
Š. Brijeg	8.950.964	0	18,91	7,1	24,56	0,94	350
Travnik	12.595.000	0,4	1,4	6,5	21,7	0,5	450
Trebinje	21.463.222	1,74	10,8	10,53	19,09	0,11	500
Tuzla	49.869.081	0,02	5,3	5,4	22,8	1	770
Zenica	33.518.475	0,4	5	12,00	21	0,2	600

Tabela 2

OPĆINA/ GRAD	BROJ STANOVNIKA	BROJ STANOVNIKA NA 1 ZAPOSLENU OSOBU	BR. STANOVNIKA NA 1 LJEKARA U PRIM. ZDR. ZAŠTITI	BROJ STANOVNIKA NA 1 ZAPOSLENOG U OAS
Banjaluka	227.603	3,8	956	669
Bihać	61.564	5,2	1338	219
Bijeljina	109.167	5,5	1010	351
Doboj	77.672	6,2	1.214	289
Foča	24.293	7,1	971	172
Livno	31.727	7,6	1269	338
Mostar	111.833	4,0	551	189
N. Sarajevo	73.584	3,0	799	364
Pale	26.182	5,1	1090	308
Široki Brijeg	26.359	4,1	775	307
Travnik	54.567	5,0	1.091	505
Trebinje	30.764	4,1	733	167
Tuzla	131.778	4,1	662	268
Zenica	127.296	5,0	1.298	401

Tabela 3

OPĆINA/ GRAD	BR STANOVNIKA	BDP PO GLAVI STANOVNIKA	PROSJEČNA NETO PLATA	% NEZAPOSLENI H U ODNOSU NA BR. ST.
Banjaluka	227.603	10.963	954	8
Bihać	61.564	6.743	887	16,3
Bijeljina	109.167	6.552	796	13
Doboj	77.672	5.844	822	15,1
Foča	24.293	5.600	907	12,7
Livno	31.727	6.021	873	12,2
Mostar	111.833	10.203	960	14
N. Sarajevo	73.584	18.827	1 038	12,4
Pale	26.182	7.208	837	13,5
Š. Brijeg	26.359	7.276	738	14,4
Travnik	54.567	6.115	694	14,7
Trebinje	30.764	9.192	837	12,7
Tuzla	131.778	8.714	839	15
Zenica	127.296	7.021	795	17,3

Tabela 4

OPĆINA/ GRAD	CIJENA VODE (KM/m³)	CIJENA ODVOZA SMEĆA KM/m²	CIJENA GRIJANJA (KM/m²/6 mj.)
Banjaluka	0,88	0,12	3,30
Bihać	1,1	0,11	nema cg
Bijeljina	1,39	0,11	2,75
Doboj	0,90	0,12	1,95
Foča	0,69	0,10	4,13
Livno	1,15	0,12	0,0982 ¹⁹
Mostar	0,92	0,11	nema cg
N. Sarajevo	1,22	0,11	2,78
Pale	0,7	0,14	2,70
Š. Brijeg	1,11	0,13	nema cg
Travnik	0,94	0,10	3,36
Trebinje	0,85	0,13	nema cg
Tuzla	1,24	0,10	1,68
Zenica	0,47	0,10	2,80

¹⁹ U Livnu se cijena grijanja iskazuje mjerenjem utroška toplotne energije (0,0982 KM/kWht)

Tabela 5

OPĆINA/ GRAD	BR STANOVNIKA	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2008	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2009	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2010	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2011	PRIRODNI PRIRAŠTAJ 2012
Banjaluka	227.603	203	276	175	223	nema pod.
Bihać	61.564	-118	-234	-256	-330	-8
Bijeljina	109.167	-178	-60	-263	-337	nema pod.
Doboj	77.672	-256	-330	-191	-305	nema pod.
Foča	24.293	-75	-65	-112	-106	nema pod.
Livno	31.727	-65	-79	-41	-62	-34
Mostar	111.833	-27	-37	-19	56	53
N. Sarajevo	73.584	-92	-76	-48	52	26
Pale	26.182	-89	-69	-88	-82	nema pod.
Š. Brijeg	26.359	55	60	66	69	63
Travnik	54.567	70	54	-50	6	12
Trebinje	30.764	-37	-64	-75	-65	nema pod.
Tuzla	131.778	-74	-39	-40	-79	-9
Zenica	127.296	210	302	223	169	133

Tabela 6

OPĆINA/ OPĆINA/GRAD	BR STANOVNIKA	BR. SAOBRAĆAJ. NEZGODA U ODN. BR. STAN	BR. TEŠKIH KRAĐA
Banjaluka	227.603	1:88	1:386
Bihać	61.564	1:65	1:288
Bijeljina	109.167	1:141	1:423
Doboj	77.672	1:162	1:293
Foča	24.293	1:242	1:1056
Livno	31.727	1:97	1:474
Mostar	111.833	1:108	1:303
N. Sarajevo	73.584	1:40	1:106
Pale	26.182	1:379	1:818
Š. Brijeg	26.359	1:153	1:1882
Travnik ²⁰	54.567	1:84	1:284
Trebinje	30.764	1:111	1:1099
Tuzla	131.778	1:98	1:100
Zenica	127.296	1:68	1:151

²⁰ Podaci za 2011. godinu

Tabela 7

OPĆINA/ OPĆINA/GRAD	BR STANOVNIKA	BR. KORISNIKA JAVNE KUHNJE	% ISPITANIKA SA ISPOD 600 KM MJESEČNIH PRIHODA